

Адыгэ макь

№№ 193—194 (19959)

2011-рэ ильэс

ГЪУБДЖ
ЧЪЭПЫОГЪУМ и 4

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Чъэпыогъум и 5-р — Адыгэ Республикэм и Маф

Адыгэ Республикэм щысэуэху лъытэныгъэ
зыфэтшыхэрэр!Мэфэкъышхом — республикэр зызэхашагъэр ильэс 20 зэрэ-
хъурэм фэшI тыгу кыддэлэу тышгъуфэгъушIо!Ильэс 20-кIэ узэкIэIэбэжымэ, Урысые Федерацием исубъект
хъугъэ Адыгэ Республикэм щыIэн ыкIи хэхъоныгъэ ышIын
зэрилэкъыштыр, зэхъокъыныгъэхэм ягъогу пытэу рыкIонэу
мурад зэриIэр кыгъэлъэгъуагъ.Республикэм икъэралыгъо-правовой статус зыкызырIэты-
гъэр, обществэр политическэу нахь зэрэзэкъоуцагъэр реги-
оныр социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэм афэкIонымкIэ лъэп-
сэшIу хъугъэх. Республикэр федеративнэ зэфыщытыкIэхэр
хэгъэгум щыгъэпытэгъэнхэм чанэу хэлэжэ, зэгъунэгъушIу,
лъэпкэ зэфыщытыкIэхэм яуцункIэ, лъэпкэ зэфышхьафхэм
ялIыкIохэм азыфагу илын фэе лъытэныгъэмрэ зэкъошны-
гъэмрэкIэ ащ щысэшIухэр кыгъэлъэгъоу.Адыгеим экономикэмкIэ, социальнэ, культурнэ лъэныкъомкIэ
гъэхъагъэу ышIыгъэхэм алыгъэр лъэпкэ, дин зэгурыIоныгъэр,
республикэм ирегион, иIэкIыб экономикэ зыхъоныгъэхэм зы-
зэраушъомбгъуэр, инвестициехэр нахьыбэу кыхалхьэхэ зэ-
рэхъугъэр, гъэждан обществэм хэхъоныгъэ зэришIырэр, Ады-
геим щысэуэхэрэр щыIэкIэшIу ялэным зэрэфэлэжэхэрэр ары.Тигъэхъагъэ пэпчэ икъэкIуапIэр цIыфхэм ягуетыныгъэ, Уры-
сыем ишIолгыр анахь дэгъухэм зыкIэ ащыщым щысэуэхэ, ще-
дэсэхэ, Iоф шашIэ ахэм зэрашIонгъор ары. ТизыкIыныгъэ, ти-
хъунхъагъэ, тиреспубликэ тызэрэфэшыпкъэм нахь лъэш
тызэрашIырэр тэ дэгъоу кыдгъуэрIо ыкIи шIэныгъэу, амалэу
тиIэр зэкIэ тиреспубликэ гупсэ фэдгъэIорышIэнэу тыхъазыр.Республикэм щысэуэхэрэм, ащ ихъакIэхэм и псауныгъэ
пытэ, насып, щыIэкIэшIу ялэну, хъарым щымыкIэнхэу
тафэлъаIо! Адыгеими Урысыем и апэе Iофэу ишIухъухъэхэр-
рэм гъэхъагъэхэр ащышIушIынэу ишIуфэтIо!Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и
Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

НАГРАДЭХЭР аритыжыгъэх

Сурэтыр А. Гусевым
кытырихыгъ.

Тыгуасэ АР-м и Лышхъхъэу ТхьакIушынэ Аслъан
Адыгэ Республикэм ия 20-рэ ильэс ипэгъокIэу къэ-
ралыгъо наградэхэмрэ щытхъуцIэхэмрэ кызыфа-
гъэшъошагъэхэм ар кызыушыхъатырэ бгъэхалхьэ-
хэмрэ тхыльхэмрэ аритыжыгъэх. Адыгеим иэкоми-
кэ хэхъоныгъэ ышIыным мымакIэу зилахь хэзыль-
хъагъэхэм ягуапэу ялофшIагъэ кызыэрэхъагъэщыгъэр,
республикэм июбилей ипэгъокIэу ахэр агъэшIонхэу
кызыэрэрагъэблэгъагъэхэр ащ кылуагъ,
кыафэгъушIуагъ.

рукциехэмрэ кызышIырэ заво-
дым» ипашэу Абрэдж Аскэр,
ООО-у «Новое строительство»
зыфилорэм ипашэу Мыгу Хъы-
зыр, Адыгэ республикэ клини-
ческэ сымэджэщым иврач-трав-
матологу НэмытэкIо КъэпIан,
Мыекъопэ кьэлэ клэлэцIыкIу по-
ликлинику N 1-м иврачу Алек-
сандра Соловьевар, «Юг Агро-
бизнес» зыфилорэм иуправляю-
ще директорэу Владимир Ступ-
ка, нэмыкIхэр.

ТхьакIушынэ Аслъан бгъэ-
халхьэхэмрэ тхыльхэмрэ кыза-
ретыжыкхэм ыуж джыри зэ
кыафэгъушIуагъ, псауныгъэ ялэу
ялофшIэн гъэхъагъэхэр ша-
шIыхъэхэу лъагъэкIотэнэу кыафэ-
лэIуагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузахъ» зыфилорэр
А. М. Хъуажым фэгъэшъошэгъэным ехыллагъ

Мэкъу-мэщым ыльэныкъокIэ гъэхъэгъэ ин дэдэу иIэхэм ыкIи
илъэсыбэ хъугъэу Iоф зэришIэрэм апэе медалэу «Адыгеим и Щыт-
хъузахъ» зыфилорэр Хъуажэ Аскэр Мусардин ыкъом — Крас-
ногвардейскэ районымкIэ зэфэшIыгъэ акционер обществэу «Со-
дружество» зыфилорэм игенеральнэ директор фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан
кь. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 3, 2011-рэ ильэс
N 114

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ и Указ

ЩытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ
артист» зыфилорэр А. М. Нэчэсымрэ
А. Н. Лыбзымрэ афэгъэшъошэгъэным ехыллагъ

Адыгэ Республикэм икультурэ ихэхъоныгъэ ялахь зэрэхъа-
шIыхъэрэм ыкIи гуетыныгъэ фыряIэу Iоф зэрашIэрэм апэе щыт-
хъуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артист» зыфилорэр
Нэчэ Анжеликэ Мэдинэ ыпхъум —эстраднэ орэдыIом ыкIи
Лыбзыу Аслъан Нурдин ыкъом — муниципальнэ образова-
ниее «Адыгэкъалтэ» лъэпкэ культурэмкIэ и Гупчэ иартист-инстру-
менталист афэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан
кь. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 3, 2011-рэ ильэс
N 115

Адыгэ Республикэм и Лышхъ-
хъэ иунашгъокIэ медалэу «Ады-
геим и Щытхъузахъ» зыфилорэр
афагъэшъошагъэу аритыжыгъэ
IофшIэным иветеранэу Петр Вид-
нэм, зэлъашIэрэ сурэтшI-мо-
дельерэу СтIашъу Юрэ, ОАО-у
«Сочиглавснаб» зыфилорэм иге-
неральнэ директорэу Хъэчма-
мыкIо Вячеслав ыкIи олимпи-
адэхэм зыщафагъэхъазырхэр

клэлэцIыкIу еджапIэм итренерэу
Владимир Овчинниковым. Джащ
фэдэу отраслэу зыщылажэхэрэм
гъэхъагъэу шашIыгъэхэм афэшI
АР-м и Лышхъхъэ иунашгъокIэ
заслуженнэ щытхъуцIэр афа-
гъэшъошагъэу ар кызыушы-
хъатырэ бгъэхалхьэхэмрэ тхыль-
хэмрэ зэрэтыжыгъэхэм ащыщых
ООО-у «ПсэолъэшIыным ша-
гъэфедэрэ материалхэмрэ конст-

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан: «Тицыхъэ зытелъыжыгъэу ыпэкIэ тэплъэ»

АдыгеимкIэ 2011-рэ ильэсым
аныхь хъугъэ-шIэгъэ инэу кы-
хэфэщтыр Федерацием исубъект-
тэу щыт тиреспубликэ ильэс 20
зэрэхъурэр ары. Ар ныбжь шIа-
гъоу, кIуачIэр зыщыз, ипхъу-
хъагъэхэр кыбдэхъуным уицы-
хъэ зыщытелъырэ ныбжьэу щыт.

БлэкIыгъэ ильэсхэм Адыгэ
Республикэм Урысыем и Къыб-
лэ ирегионхэм азыфагу ифэшъо-
шэ чIыплэ щыубытын, зэкъош
лъэпкэхэм язэныбджэгъуныгъэ
игъэпытэн илахьышIу хишIыхъан

ыкIи гъэхъагъэхэмкIэ закыхи-
гъэщын ыльэкIыгъ.

А уахътэм кыкIошI республи-
ликэм ишъыпкъэу Iоф ышIагъ,
аныхь пшгъэрыл кызырэмы-
кIохэм язэшIохыкIэ амалхэм
яусэщтыгъ ыкIи кыгъоты-
щтыгъ. Тэ бэ тфызэшIокIыгъэр.
Республикэм исоциальнэ-эко-
номикэ хэхъоныгъэкIэ анахъу
мэхъанэ зилагъэр аужырэ ильэс-
хэр ары. ЫпэкIэ тылзыгъэ-
кIотэщт финанс, экономикэ лъэп-
сэ пытэм изэхэщэнкIэ 2007-рэ

ильэсыр ублапIэ хъугъэу сэлъытэ.

Шыпкъэ, федеральнэ гупчэм
кызырэддыригъэштагъэм тэркIэ
апшгъэрэ мэхъанэ иIагъ. Апэрэ
чэзэу Урысые Федерацием и
Президентэу Д. А. Медведевымрэ
Урысыем и Правительствэ и Тхьа-
матэу В. В. Путинымрэ лъэшэу
тафэраз республикэм иIофы-
гъохэр кызырагурылуагъэм, фе-
деральнэ министрствэхэмрэ ве-
домствэхэмрэ ялэпыIэгъу Адыге-
им кылыагъэIэсыным зэрэ-
фэгумэкIыгъэхэм апэе.

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

КыкIэлъыкIорэ номеры чъэпыогъум и 7-м кыдэкIыщт).

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан: «Тицыхъэ зытелъыжъу ыпэкІэ тэплъэ»

(ИкІух).

Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ ЛыкІоу Къыблэ федеральнэ шьолъырым щыІэгъэ Д. А. Козакрэ ащ ыуж мы ІанатІэм Іухъгъэ В. В. Устиновымрэ 2007-рэ илъэсым иублэгъу дэжэ республикэм и ПравительствакІэу зэхашагъэм хэтхэм къазэрэкъоуцагъэхэм мэхъаншхо илагъ.

Федеральнэ гупчэмрэ Къыблэ федеральнэ шьолъырым иІэшхъэтетхэмрэ яІэпыІэгъу ишІуагъэкІэ мэхъаншхо зилэ предприятие зауІэм Іоф ашІэу, продукцияе къыдагъэкІэу рагъэжъэжыгъ. Республикэм иэкономикэкІэ анахъу мэхъанэ зилэ аграрнэ отраслэм кыралыгъо чІыфэшхохэр къыфыхагъэкІыгъэх.

Ау республикэм мылтыкур къытыратэкъуагъуи къызышІобгъэшІы хъушІтэп. Шъузэрэщыгъуазу, проектым е программэм игъэцкІэн пае федеральнэ гупчэм имылыку къыуатын уимылыккІэ ащ ухэлэжъэ зыхъукІэ ары ныІэп.

БлэкІыгъэ илъэсиплІым къыкІоуІ республикэм ахъщэ къылэжъу зигъэсагъ. Бюджетым ахъщэ къызэрхыгъэр къэкІоуІэ пстэуи ахэплъэжыгъэх, хэбзІахъхэр нахыбзу угъоигъэнхэм, предпринимательствэ цыкІумрэ гурытымрэ зыгъэушъомбгъугъэным атегъэпсыхъгъэ Іофтхъэбзшхохэр зэрхагъэх.

2007-рэ илъэсым къыщегъэжъагъу 2010-рэ илъэсым нэс Адыгеим ибюджет ихахъохэм фэдитІукІэ зыкъалэгъэ ыкІи сомэ миллиард 12,5-рэ ар хъугъэ. Илъэс къэс республикэм ихахъо нахыбэ мэхъу зэпыт. 2009-рэ илъэсым егъэпшагъэм, 2010-рэ илъэсым процент 19,2-кІэ ар нахыбэ хъугъэ. Мы ауужырэ илъэсхэм промышленнэ производствэкІэ Къыблэ федеральнэ шьолъырым апэрэ чІыпІэхэр щыІыгъэхэм республикэм ахалыгътэ. Перерабатывающэ, гъомылэпхъэшІ промышленностым, машинэшІыным, металлообработкэм псынклэу хэжъонгъэ ашІы.

Инвестициехэм алъэныкъокІи Адыгеим зэхокІыныгъэшхохэр щыхъугъэх. Ахэм яшІуагъэкІэ

перерабатывающэ промышленностым япсэуалъэхэр агъэпсыгъэх. Ахэм яшІуагъэкІэ ІофшІэн зилэхэм япчъагъэ хэхъуагъ, ІофшІэн мыгъотыныгъэр къеІыхыгъ, проценти 4,4-рэ ар хъушІыгъэм, процент 1,9-м нэсэу къеІыхыгъ.

Предпринимательствэм хэхъонгъэ егъэшІыгъэным ылъэныкъокІи зэхокІыныгъэ шІукІаехэр щыІэ хъугъэ. ИлъэсиплІым къыкІоуІ бизнес цыкІум субъект мини 4 зэхашагъ. Предпринимательствэм ІэпыІэгъу рагъэгъотырэм фэдэ 36-кІэ Адыгеим щыхэхъуагъ ыкІи ар сомэ миллион 250-рэ хъугъэ. А мылтыкур чІыфэхэм, ІофшІэныр езыгъэжъгъэкІэ предпринимательствэм аратышт грантхэм, производствэм изегъэушъомбгъун мылтыку тырагъэкІодагъэм икыегъэхъа-къыжыныр апэуагъахъэ. Непэ республикэм ибизнес цыкІу лэжъакохэм яяплІэнэрэ пэгъч Іоф щешІэ, бюджетым ихахъохэм языплІанэ мы секторым къыхэкІы.

Мэкъу-мэщми гъэхъэгъэ шІукІаехэр шашІыгъэх: мы ауужырэ илъэсиплІым лэжыгъэ тонн мин 500 фэдиз гъэ къэс республикэм

2010-рэ илъэсым регион продукциер зэрэхъурэр сомэ миллиард 51-рэ е 2009-рэ илъэсым къахыжыгъагъэм егъэпшагъэм, проценти 104-рэ хъушІыгъэ. 2011-рэ илъэсым ВРП-р сомэ миллиард 54,1-рэ хъунэу е 2010-рэ илъэсым къахыжыгъэ егъэпшагъэм, проценти 104-м нэсынэу къалыгътэ.

щаугъоижы. Лэжыгъэм икыэхъыжыныкІэ илъэс зауІэ хъугъэу республикэм Урысыем ятІонэрэ чІыпІэр шеубыты, апэрэ чІыпІэм щытыр Краснодар краир ары. Ауужырэ хыныгъом гъэхъагъу шашІыгъэхэм уагъэгушІо: лэжыгъэ тонн мин 450-рэ фэдиз аугъоижыгъэх. Бжыхъэс гектар пэгъч центнер 41,3-рэ къырахыжыгъ. ХызмэтшІапІэхэм языщанэмэ зы гектарым центнер 55-рэ къырагъэтыгъ. Адыгеим иаграрнэ комплекс итарихъкІэ апэрэу зернэу къахыжыгъэм качествэ дэй зилэ къыхъафэгъэл. Лэжыгъэу къахыжыгъэм ипроцент 70-р гъомылапхъэкІэ

Лэгъо-Накъи, лыжэ курортхэр ащыгъэпсыгъэнхэр ащ къыделъыгътэ. ІэкІыб къэралыгъохэм яинвесторхэм ягъусэхъу джыдэдэм мы проектым Іоф дашІэ, инженер-геологическэ ушэтынхэр ашІых. Комплексшхоу «Лэгъо-Накъэ» зыфилорэм республикэм иныбжыкІэхэм акІуачІэ щаушэтын алъэкІышт, джырэ шапхъэхэм адистхэрэ технологиехэм ягъэфедэнкІэ амалышхохэр ащ къытышІых.

Мы ауужырэ илъэсиплІым къыкІоуІ сомэ миллиардым ехъу а лъэныкъом республикэм хильхъагъ. А мылтыкумкІэ Мыекъопэ районым ипоселкэу Каменно-мостскэм газрыкІуапІэхэмрэ псырыкІуапІэхэмрэ шашІыгъэх, Лэгъо-Накъэ нэсэу электролиниехэр, спорт, хъакІэщ комплексхэм уаышцІлэшт автомобил гъогур агъэпсыгъэх.

Зы мафэм зигугъу къэтшІыгъэ курортым турист мин 20 фэдиз ригъэблэгъэн ылъэкІышт. Ар агъэпсы ыкІи агъэфедэ зыхъукІэ ІофшІэпІэ чІыпІэ минипшІ зауІэ зэхашагъэ хъушІт ыкІи республикэм иэкономикэ игъэпсыкІэ зызблхыушІт. Сыда пІомэ туристхэм хъакІэщхэр, кемпингхэр, турбазэхэр, спорт гупчэхэр, гъомылэпхъэ дэгъухэр, сувенирхэр, турист маршрутыкІэхэр, транспорт дэгъухэр ящыкІэгъэщых.

Республикэм амалышхохэр зэриІэхэм, социальнэ-экономикэ зыпкытыныгъэм ыкІи тибайныгъэ шъхалэ — лэжэкІо шлагъохэм яшІуагъэкІэ тицыхъэ зытелъыжъу ыпэкІэ тыплъэн ыкІи тылтыкІотэн тэлъэкІы. Социальнэ мэхъанэ зилэ Іофыгъохэм непэ лъэшэу тыналэ атегъэгъэты. Мы ауужырэ илъэситфым

Унэхэм ятынкІэ Адыгэ Республикэм ЮФО-м ятІонэрэ чІыпІэ шеубыты. 2011-рэ илъэсым иапэрэ квартал квадратнэ метрэ мин 42,8-рэ зэрылэ унэхэр атыгъахэх (2009-рэ илъэсым атыгъэм егъэпшагъэм, ар проценти 106,6-рэ мэхъу). 2007-рэ илъэсым къыщегъэжъагъу 2010-рэ илъэсым нэс пстэумкІи квадратнэ метрэ мин 407,2-рэ зэрылэ унэхэр атыгъэх (ильэсиплІым къыкІоуІ атыгъэр фэдэ 3,6-кІэ нахыбэ хъугъэ).

2010-рэ илъэсым зэхъугъоегъэ бюджетым сомэ миллиард 12,5-рэ къыхъэгъагъ. 2009-рэ илъэсым егъэпшагъэм, 2010-рэ илъэсым республикэм ежъахъа процент 19,2-кІэ зыкІыІэгъыгъ.

къыкІоуІ социальнэ мэхъанэ зилэ объект 100-м ехъу атІупщыгъ. Ахэм ахэхъэх кІэлэцІыкІу хъафизэхэмрэ дэу зылэгъухэрэмрэ яеджэпІэ-интернатыр, кІэлэеджэкІо 750-мэ атегъэпсыхъгъэ гурыт еджапІэу Адыгэ-къалэ щагъэпсыгъэр, селоу Красногвардейскэм дэт гимназиу N 1-мрэ Тэхъутмыкьое районымкІэ къуаджэу Бжыхъэкъо-ежъымрэ яспортзалхэр, Адыгэ къэралыгъо университетым инаучнэ библиотекэ, республикэ кІэлэцІыкІу клиникэ симэджэщым идиагностическэ гупчэ, республикэ диализ гупчэр ыкІи нэмыкІхэр. Физкультурэмрэ спортымрэ хэхъоныгъэ ягъэшІыгъэным и лъэшэу тыналэ тетэгъэты, бассейн зыхэтшІт физкультурэ гупчэхэу Мыекъуапэ щыгъэшІы, стадионхэр тэгъэцкІэжы. Мы ауужырэ илъэсхэм гурыт еджапІэхэм яшагъухэм футбол ешІэпІэ 60 адтшІыхъан тІэкІыгъ, илъэсыр имыкІызэ джыри футбол ешІэпІэ 14 дгъэпсышт.

Лъэпкэ проектхэр зэрэдгъэцакІэрэм ишІуагъэкІэ псауныгъэм икыэхъумэни, гъэсэнныгъэм зэхокІыныгъэшІухэр ащыхъугъэх. Адыгэ-къалэ гупчэ район симэджэщ, поселкэу Яблоновскэм поликлиникакІэ, къоджэ зауІэм джырэ фельдшер-акушер пунктхэр ашагъэпсыгъэх. Адыгэ республикэ перинатальнэ гупчэм гъэцкІэжынышхохэр рашІылагъэх, Адыгэ республикэ клиникэ симэджэщыр икІэрыкІэу агъэкІэжы. Федеральнэ ІэпыІэгъум ишІуагъэкІэ «ІэпыІэгъу псынклэм» истанции-хэм автомобилу ялагъэхэр экІэ зэблахъугъэх ыкІи ищыкІэгъэ оборудованиехэр чІагъэуцагъэх.

Культурэм ылъэныкъокІи зэхокІыныгъэхэр щыхъугъэх. Титворческэ коллектив пэрытхэм ІэпыІэгъу арагъэгъотыгъ, театрэхэм, библиотекэхэм, искусствэхэмкІэ еджэпІабэмэ яматериальнэ-техническэ базэ хэпшІыкІэу агъэкІэжыгъ. Адыгэ Республикэр фестивалэу «Кавказым мамырныгъэ ерэлъ» зыфилорэм чанэу зэрэхэлэжъэрэм имызакоу, къэзэкъэ культурэм идунэе, ирегион фестивалхэр, театральнэ коллективхэм яфестиваль-зэнэкъокъоу «Наш Кавказский меловой круг» зыфилорэр, адыгэ культурэм ифестивальхэр, кІэлэцІыкІу фестивалэу «Адыгеим ижъогъожыгъэхэр» зыфилорэр зэхэхэх.

Лъэпкэ зэфэшхъафи 100 фэдиз зегурылохэу зыщызэдэпсэхэр Адыгэ Республикэм илъэс

Урысыем икыэлэ зауІэм къащыхъухэрэу къызыдэплъытэкІэ, ар текІоныгъэшхоу зэрэщытым демыгъэштэн плъэкІышттэп.

Урысые Федерацием и Президентэу Д. А. Медведевыр бэмышІэу республикэм къызэрэкІо-гъагъэр мэхъаншхо зилэ хъугъэ-шлагъэу щыт. Республикэм икІэлэгъаджэхэм яреспубликэ зэгукІэгъу ар хэлэжъагъ, гурыт еджапІэу N 11-мрэ къызылаухыгъэкІэ кІэлэцІыкІу ІыгыпІэу N 7-мрэ ащылагъ, кІэлэцІыкІухэм, кІэлэегъаджэхэм, микрорайонэу «Черемушки» щыпсэхуэрэм адэгъушІагъ. Ащ ыпалокІэ хэгъэгум и Президент сызыІокІэм, Адыгеим и ПравительствакІэ зызэхашагъэм къыщегъэжъагъэу республикэм шашІагъэхэмкІэ сьдэгъушІагъагъ ыкІи едгъэжъэгъэ Іоф пстэуми къадыригъэштэгъагъ.

Анахъ гъхъалэр республикэм исхэм ящыІэкІэ-псэукІэ нахышІу шІыгъэным тишыпкыгъу ыуж тызэрхыан фаер ары. Ащ къыхеубытэ цыфхэм гъэсэнныгъэ дэгъу, джырэ медицинэ ІэпыІэгъу дэгъу ягъэгъотыгъэныр, социальнэ купхэр нахъ зэпэблагъэ шІыгъэнхэр, лэжэпкІэшхо къызыщадгъэхъшт ІофшІэпІэ дэгъу ягъэгъотыгъэныр, гъашІэр нахъ кІыхъэ шІыгъэныр, жышъхъэ мафэ яІэныр, тыдэрэ лъэныкъуи щыщынэгъончъэныр. Мы лъэныкъохэр ары тэ анахъу тыналэ зытэдгъэтын фаер.

Мы илъэситІуу благъэм Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэхъумэгъэнымкІэ исистемэ сомэ миллиардым ехъу къыхалхъанэу рахъухъэ. Адыгэ республикэ симэджэщым иполиклиническэ отделение дгъэпсыну, технологиие пэрытхэр зыщагъэфедэшт, медицинэ ІэпыІэгъу дэгъу зашарагъэгъотышт гупчэхэр тшІынхэу, медицинэ учреждение пстэуми оборудованиакІэхэр ачІэдгъэуцонэу, отраслэм мылтыкур, техникэр зэрэІаглагъахэрэр нахышІу тшІынэу, лэжэпкІэм зыкыедгъэлэтынэу тапэ илэ. БлэкІыгъэ илъэсиплІым къыкІоуІ псауныгъэм икыэхъумэн фэгъэзэгъэ объектхэм яшІынрэ ягъэцкІэжыныр сомэ миллиард 1,5-рэ зэрапэІуагъэхъагъэр, лъэпкэ проектэу «Псауныгъэ» зыфилорэм тетэу сомэ миллион 752-рэ къызэрэхагъэкІыгъэр къызыдэплъытэкІэ, мы охъгэ благъэм отраслэм изегъэушъомбгъункІэ Іофышхо тапэ зэрилыр гурылогуаеп!

Тиреспубликэ гупсэ ия 20-рэ илъэсэу гъэхъэгъэшІухэмкІэ хэдгъэуныфыкІырэр проектыкІэхэу, текІоныгъаІэхэу Адыгэ Республикэм фэдэ къыфэзы-хышІтхэм яублапІэ зэрэхъушІтым тицыхъэ тэлт!

сыбэ хъугъэу рэхъатныгъэ, лъэпкэ, дин зегурылоныгъэ илэ.

Экономикэм илъэныкъо пэпчъ хэхъоныгъэ ышIыгъ

Адыгеим иэкономикэ изытет, ащ илъэныкъо зэфэшхьафхэм хэхъоныгъэу ашыгъэхэм, инвестицехэм, нэмыкI-хэм афэгъэхыгъ АР-м экономикэмкIэ ыкIи сатыумкIэ иминистрэу Лыхэсэ Махьмудэ дэтшыгъэ зэдэгущыIэгъур.

— Адыгэ Республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэ зэришIыгъэр къэзыгъэлъагъохэрэм зэу ащыщ продукциеу къыщашIы-рэм ипчъагъэ (валовой региональный продукт) зэрэхъуагъэр, — къеIуатэ ащ. — Аужырэ илъэсиплIым къыкIоцI проценти 146,6-кIэ ар нахьыбэ хъугъэ. Мы илъэсэу тызыхэтIым проценти 105-рз хэхъонэу ары тызэрэгугъэрэр. Цыфэу республикэм исым телытагъэми, валовэ региональнэ продуктIым ипчъагъэ хэхъуагъ, ау ар гурытымкIэ лы-тагъэмэ, Къыблэ федеральнэ шьолырым ипчъагъэхэм ауж тыкьенэ. Арэу щытми, охътэ кIэкIым хэхъоныгъэ зэришIыгъэр къыдэплъытэмэ, республи-

бэгъуагъэу къырихыжыерэмкIэ Адыгеим ятIонэрэ чIыплэр Урыс-сIем щеубыты. Мыгъэ зы гек-

2010-рз илъэсIым сомэ миллиард 11,3-рз хъурэ инвестицехэр капитал шхъалэм халхъэгъагъэх. 2007-рз илъэсIым къыцэгъэжыагъэу 2010-рз илъэсIым нэс сомэ миллиард 51,5-рз хъурэ инвестицехэр республикэм иэкономикэ къыхалхъагъ. Шъа-чэ шыкIогъэ я Х-рз инвестиционнэ форумым тирес-публикэ сомэ миллиард 34-м ехъу зытефэщт зэ-зэгъыныгъэ 13-мэ щакIэтхагъ.

кэр зэракIэхъажыщтыр нафэ къэхъу.

— Промышленностыр экономикэм иотраслэ анахь шхъалэхэм ащыщ...

— Мы отраслэм хэхъоныгъэу ышIыхэрэмкIэ илъэс зэулэ хъугъэш Адыгеим Къыблэ федеральнэ шьолырым пэрытныгъэр щидыгъ. БлэкIыгъэ 2010-рз илъэсIым изакъоу игугъу пшIымэ, проценти 111,6-кIэ промышленностым къыщыдагъэкIырым хэхъуагъ. Къыхъэгъэщымэ сшIоигъор гурытымкIэ Къыблэ федеральнэ шьолырым — проценти 111,3-рз, УрысIем — проценти 108,2-рз къызэрэшагъэлъагъорэр ары. Промышленностым щылэжыэрэ предприятие-хэм лэхъаным къызыдихыгъэ технологиякIэхэр зэрагъэфедэ-хэрэр ары ащ фэдэ пчъагъэхэм тыкыакIолIэнэу зыкIэхъугъэр. Ахэм продукцием идэгъугъэ ха-гъахъ, IофшIэныр нахь къагъэ-псынкIэ, предприятием иIэшIа-гъэу ащ ыцIэ зыхъырым ипчъа-гъэ нахьыбэ мэхъу. Мыщ дэ-жым мэкъумэщ отраслэм хэхъоныгъэу ышIыгъэхэм кIэ-кIэу ягугъу къыщысшIымэ сшIоигъу. Экологием ишапхъэ-хэм адиштэрэ продукциеу мы отраслэм къытIупшырэм ипчъа-гъи идэгъугъи хэпшыкIэу хэ-хъуагъ. ТичIыгъухэм тиклима-ти лэжыгъэ бэгъуагъэ къэтхы-жыныу амал къытатышI, ар ти-мэкъумэщышIэхэм икIу фэди-зэу зэрагъэфедэрэр нафэ. Гуры-тым телытагъэу илъэсIым лэ-жыгъэ тонн мин 442-рз къа-хыжыгъы. Илъэситф хъугъэу лэжыгъэ

тарым центнер 41-м ехъу къы-рахыжыгъ, 1991-рз илъэсIым а пчъагъэр 31-рз нылIп зэрэхъу-щтыгъэр. Лэу, щэу къахыжы-рэми хэхъо, чэтэхъо фабрик-хэм япродукции бэдзэршIы-пIэм мымакIэу чIыплэ щиды-тыгъ.

— Инвесторхэр нахьы-бэу республикэм къегъэ-блэгъэгъэнхэр, эконо-микэм инвестициеу къы-халхъэрэм хэгъэхъо-гъэныр непэ республи-кэм ипащэхэр анахь шхъалэу зыдэлажыэхэрэм ащыщ, пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкIи, Iофэу ашIагъэм шIуагъэ къытыгъ.

— Шыпккъэ, аужырэ илъэсиплIым инвестицехэмкIэ поли-тикэу республикэм илгым шIо-гъэ ин къызэритырэ нафэ мэхъу. 2007-рз илъэсIым къыщыблагъэу 2010-рз илъэсIым нэс сомэ миллиард 51-рз инвестициеу республикэм иэкономикэ къы-халхъагъ. Мы уахътэм инвести-ционнэ проект 40 фэдиз Адыге-им щыпхыращы, ахэм яшIуа-гъэкIэ сомэ миллиард 15 рес-

щэхэм лъагъэкIуатэ. Дунэ ин-вестиционнэ форумэу Шъагъэ шызэхашIэрэм илъэс пчъагъэ хъугъэу Адыгеир хэлажы. Илъэ-ситфым къыкIоцI сомэ мил-лиарди 146-рз зытефэрэ инвес-тиционнэ проекти 166-рз ыкIи инвестицие площадки 189-рз форумым къыщагъэлъэгъуагъ. ПстэумкIи сомэ миллиарди 101,7-рз зытефэрэ зэзэгъыныгъэ 58-мэ Адыгеир акIэтхагъ. Ахэм ащыщэу 34-мэ, ар сомэ мил-лиард 87-м эхъу, республикэм ипащэ акIэтхагъ, республикэм икIалэхэмрэ ирайонхэмрэ зэ-кIэмкIи сомэ миллиард 13,8-рз зытефэн зэзэгъыныгъэ 24-рз ша-шыгъ. Дунэ инвестиционнэ фо-румым зыщыкIэтхэгъэхэ проект-хэм ащыщэу 10-р гъэцэкIагъэ

2007-рз илъэсIым щегъэжыагъэу 2010-рз илъэсIым нэс бизнес цыкIум исубъектыкIэ мини 4-м ехъу зэ-хащагъ, предприятие цыкIу 1345-ри ахэм ахэхъэ. 2006-рз илъэсIым елгытыгъэмэ, 2010-рз илъэсIым къэралыгъо IэпыIэгъоу къалэкIэхъагъэр фэдэ 36-кIэ нахьыб, ар зэрэхъурэр сомэ миллион 250-рз. 2011-рз илъэсIым IофшIэплэ чIыплэ мини 4 зэхашIэ-нэу ыкIи къызэтырагъэнэжыныу рахъухъэ.

хъугъэ. Ар инвестициеу сомэ миллиарди 10-м эхъу, IофшIэплэ чIыплэ 4670-рз къатыгъ. Ахэр Тэ-хъутэмкIэеу районным шагъэ-уцуи щатIупшыгъэхэу ООО-у «Агрокомпания «Зеленый дом», ООО-у «ИКЕА-р», ООО-у «Бак-ра», ООО-у «Юг-авто», ООО-у «БизнесКарКубань» зыфиIох-рэр, «МЕГА-р», АдыгэкIалэ шы-лажыэхэу ООО-у «Время» зыфи-Iорэр, ОАО-у «ПсэолъэшIыным шагъэфедэрэ конструкиехэмрэ гъогушI машинэхэмрэ къыдэзы-

водэу шагъэуцугъэр. Мыгъэрэ форумым сомэ миллиард 53-рз зытефэн инвестиционнэ проект 44-рз ыкIи инвестиционнэ пло-щадкэ 46-рз къыщыдгъэлъэгъуагъ. Ахэм анахь шхъалэхэр сомэ миллиард 16 зытэлухъашI индустриальнэ паркэу Кошхъэб-лэ районным шагъэуцущтыр, ту-ристическэ кластерэу Мыекъо-пэ районным шашIыщтым епхы-гъэ проектхэр арых. ЗэкIэмкIи

сым бизнес цыкIум IофшIэплэ чIыплэ мини 4 къытIынэу тэгугъэ. Джащ фэдэу сатыумрэ цыфхэм яфэIо-фашIэхэм ягъэцэкIэнрэ афэгъэзагъэхэм япчъагъэ хэп-шыкIэу хэхъуагъ. Щаплэу, ша-плэу ыкIи цыфхэм яфэIо-фа-шIэхэр зыщагъэцэкIэрэ объек-тэу непэ республикэм зэкIэмкIи мини 3-м ехъу щэлажы. Респуб-ликэм къыщашIырэ продукци-ем ипроцент 23-р потребитель-

Промышленнэ производствэм индекскIэ Адыгэ Республикэм ЮФО-м яцэнэрэ чIыплэр щеубыты. 2009-рз илъэсIым егъэпшагъэмэ, 2010-рз илъэсIым промышленнэ производствэм индекс зэрэхъушIы-гъэр проценти 111,6-рз. 2010-рз илъэсIым егъэпша-гъэмэ, 2011-рз илъэсIым ар проценти 103,7-рз хъунэу къалыгъэ.

сомэ миллиард 34-рз зытефэщт зэзэгъыныгъэ 13 мыгъэрэ фо-румым щыкIэтхагъэх. ПстэумкIи илъэсиплIым къыкIоцI объекти 159-у республикэм щатIуп-шыгъэм щыщэу 136-р соци-альнэх. Мы илъэсIым ыкIэм нэс объект 49-рз тIупшыныу тэгугъэ, 45-р социальнэ лъэныкъом епхыгъ.

— Республикэм иэконо-микэ хэхъоныгъэ ышIы-нымкIэ мымакIэу мэхъа-нэ зилэхэм ащыщ биз-нес цыкIур...

— Республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэ ышIынымкIи, къы-щашIырэ продукцием ипчъагъэ хэхъонымкIи, IофшIэплэ чIыплэ-хэр нахьыбэ хъунхэмкIи мы сек-торым мымакIэу шIуагъэ къеты, бюджетми хэпшыкIэу къы-хегъахъо. 2007-рз илъэсIым къы-щыблагъэу 2010-рз илъэсIым

скэ бэдзэршIыпIэм ипредприя-тиехэм яIэшIагъ. Бюджетым ана-хьыбэу хэхъоныгъэ езыгъэшIы-хэрэм ахэр ащыщы. Мы илъэ-сэу тызыхэтIым имэзий къы-кIоцI розничнэ щэным сомэ 27829,4-рз оборот ышIыгъ. Хэт-кIи шъэфэп бизнес цыкIум ыуж ихъэхэрэм, ащ щылажыэхэрэм административнэ пэрыохъухэр мымакIэу къызэрафыкIокIы-хэрэр. Ахэр дэгъэзыхъыгъэнхэм фэшI законхэм зэхъокIыны-гъэхэр афэшIыгъэнхэм ыуж тит.

Корр.: НэмыкI лъэныкъо-хэм министрэр кIэкIэу къате-гушIагъ. Республикэм къыщы-дагъэкIырэ продукциер нахь пыутэу ащ щыпсэухэрэм аIэ-кIэгъэхъэгъэным фэшI ермэ-лыкIэхэр зэхъыгъэнхэр хабзэ зэрэхъугъэр къыхыгъэщыгъ. 2010-рз илъэсIым изакъоу пштэ-мэ, ермэлыкIи 120-м ехъу зэ-хащагъ, ащ щыщэу 78-р мы илъэсIым иапэрэ илъэсIыкIоу республикэм щыкIуагъ. Гъэс-тыныгъэ шхъантIэр цыфхэм аIэIэгъэхъэгъэным ылгъэ-ныкъокIэ зышIохыгъэ хъугъэхэм къащыуцугъ. Ащ къызэри-IуагъэмкIэ, республикэм щы-псэурэм ипроцент 75,57-м ар непэ аIэIэхъэ. 2007-рз илъэсIым процент 71-рз зэрэхъушIы-

нэс бизнес цыкIум щылэжыэрэ объект мини 4 фэдиз Адыгеим къыщызэлъахыгъ, ахэм ащыщэу 1345-р предприятие цыкIух. 2006-рз илъэсIым сомэ миллион 250-м эхъу къэралыгъо Iэпы-Iэгъу мы секторым щылажыэхэрэм агъотыгъ. Джыри мы илъэ-

гъэр. Джащ фэдэу 2007-рз илъэсIым IофшIэплэ чIыплэ зи-мыIэу республикэм исыр про-центи 4 хъушIыгъэмэ, непэ ар проценти 2,2-м къагъэсыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

АДЫГЭКЪАЛЭ имэфэкIышхуагъ

БлэкIыгъэ бэрэскэшхом Адыгэкъалэ и Мафэ игъэкIотыгъэу хагъэунэфыкIыгъ. МэфэкIым имэхъанэ кыIэтыгъ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан ащ зэрэхэлэжьагъэм. Лышхъэм игъусагъэх АР-м иминистрэхэм я Кабинет ипашэу Къумпыл Муратэ, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэу Натхьо Разыет ыкIи нэмыкIхэр.

Къалэм и Мафэ адрэ илъэс-хэм атекIэу къэзышIыгъэр илъэсыбэрэ зэжэгъэхэ къэлэ сымэджэщэу Батмэн Казбек ыцIэ зыхьырэ икорпускIэ къызэрэ-зэIуахыгъэр ары. Ар къалэм имызакъоу, республикэмкIи мэхъанэ зиIэ хъугъэ-шIагъэу хъугъэ.

Сымэджэщым ишагу цIы-фыбэ къышызэрэуагъагъ. МэфэкIыр анахь зимэфэкIхэу врачхэм «псэ зыпыт коридор» ашIыгъэу, гумэкI-гушIуагъом зэлыштагъэхэу сымэджэщым икызылэхунэ ежэщыгъэх.

Лышхъэм къэгъэгъэ Iэрам дахэхэр аIыгъэхэу врач ныб-жыкIэхэр пэгъокIыгъэх, къы-рагъэблэгъагъ.

— Хъугъэ-шIэгъэ гушIуа-гъом тыхэлэжьэнэу непэ тигуа-пэу тыкэкIуагъ, — къыIуагъ Лышхъэм. — ГушIогъо IофкIэ нахьыбэрэ тыкэкIонэу сыфай. Непэ сымэджэщым щыщ корпускIэ къызэлутхы. Мы аужырэ уахътэм Адыгэ-къалэ ищылэкIэ-псэукIэ на-хьышIу шыгъэныр тинэлпгъэ-гъу идгъэкIырп. Адыгэ Рес-публикэм ибюджет ыкIи феде-ральнэ бюджетым къарыкIэу къалэм ахьщэ къыфэтэгIупшы. Ау джыри Iофыгъоу тызыдэлэ-жъэн фаер макIэп.

Псауныгъэм икызухъу-мэн непэрэ мафэм диштэу гъэпсыгъэ-нымкIэ пшъэрылэу зыфэдгъэуцужыгъэ-хэр зэкIэлъыкIоу тэ-гъэцакIэх. Федеральнэ гупчэм ыкIи респу-бликэм ибюджет ахьщэ гъэнэфагъэ IзэпIэ уч-реждениехэм яшIын ыкIи ягъэцэкIэжын пэIуагъэхъанэу къа-тIупшыгъ. Ащ фэдэу непэ къызэлутхырэ корпусым пае сомэ миллион 300-м ехъу къатIупшыгъ. Ащ щы-щэу сомэ миллион 21-р сымэджэщым ищыкIэгъэ диагности-ческэ, лабораторнэ ыкIи реабилитационнэ Iэмэ-псымэхэм апэIухъагъ.

Къалэр нахьышIу, нахь дахэ хъуным дэлэжьэрэ цIыфхэм тафэраз. Сымэджэщыр дахэми, зэтэгъэпсыхъагъэми, ащ шъу-сымаджэу шъукъэмыкIонэу, нахь макIэрэ шъу-къеолIэнэу сышъуфэлъагъ. Сымэджэщыр

нахь пытэу ылгъэ теуцонымкIэ, нахь зэтэгъэпсыхъэнымкIэ тишIуагъэ къэдгъэкIошт. Врач-хэм ясэнахъат хагъэхъонэу IэкIыб къэралыгъохэм — Гер-манием, Францием — дгъэ-кIоштых, Европэм илъ опытыр къызылэкIагъэхъаным тыналэ тетышт. Тисымаджэхэр IэкIыб къэралыгъохэм къызэрагъэлэ-зэнэу мыкIохэу, мыщ зыща-гъэхъужыныу амал яIэным пае тфэлъэкIыштыр тIшIэшт.

ЕтIанэ Лышхъэм шIухъа-тынэу медицинэ техникэ 29-рэ къэзыхъышт сертификат сымэджэщым ритыгъ.

Ащ ыуж къэгъушIагъ Ады-гэкъалэ ипашэу Хъатэгъу Нал-бий. Игуапэу хъакIэу къекIо-лагъэхэм шIуфэс сэлэм къа-рихыгъ, мэфэкIымкIэ къафэ-гушIуагъ.

— Сымэджэщым къыпыт-шIыхъэгъэ корпусым непэрэ мафэм тегъэпсыхъагъэу опера-ционнэ блоки 3 хэт. IзэпIэм щылажэхъэрэм яIоф къэзыгъэ-псынкIэрэ амалхэр щыIэхэ хъугъэ. Врачхэри сымаджэхэ-ри джы шагуи къыдэмыхъэхэу зы корпусым икIынхэшт, адрэм кIонхэ алгъэкIышт. Къэтщэ-фыгъэ аппаратурэу цIыфым иуз зыгъэунэфырэу Iоф зэрэрашIэ-щтым зыфагъэсэнэу врачитIу Казань дгъакIуи къедгъэджагъ.

Республикэм ипашэу Тхьа-клушынэ Аслъан тыфэраз ти-къалэ иIофыгъохэм зэрагъэгу-мэкIырэм, ренэу ыналэ къызэ-рэттыригъэгъэрэм пае. Ащ фэ-дэу АР-м и Премьер-мини-стрэу Къумпыл Муратэ сымэджэщыр къызэлутхыгъэным-

кIэ IэпыIэгъу къызэрэтфэху-гъэмкIэ, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминист-рэу Натхьо Разыет ыналэ ре-нэу къызэрэттетымкIэ «тхьа-шъуегъэпсэу» яIомэ сшIоигъу. ПсэолъэшIхэу зылгъэкI къэзы-мыгъэнагъэхэми къалэм ышIэ-кIэ тазэрафэразэр къыхэзгъэ-щынэу сыфай.

Къэлэ администрацием иIоф-шIэнкIэ анахь мэхъанэ зэтты-рэмэ ащыщых цIыфхэм япса-уныгъэ икызухъумэн, къэхурэм ипчъагъэ нахьыбэ хъуныр, псэупIэ унэхэм яшIын ыкIи цIыфхэм (медицинэм иIофы-шIэхэри ахэтхэу) ятыгъэныр. Ащ фэдэу икIыгъэ илъэсым медицинэм иIофышIэ нэгъыри 6-м унэхэр къаратыгъэх.

Сымэджэщым игъэпсын ахь-щэшо пэIухъагъ. Псауныгъэм икызухъумэн фэгъэзагъэхэм джы ар къагъэшъыпкъэжын-фае. Медицинэ IофышIэхэм сымаджэ нахь макIэ къафэ-кIонэу, ау къэкIуагъэхэм дэгъоу яIзэнхэу сафэлъагъо, — къы-Iуагъ къалэм ипашэ.

ГушIыIэр ратыгъ сымэджэ-щыр зышIыгъэ псэолъэшI орга-низациеу «Строймонтаж» зыфиIорэм игенеральнэ дирек-торэу ХъокIо Нурбий.

— ТэркIэ, псэолъэшIхэмкIэ, сыдигъуи гумэкIыгъоу щыт псэуалъэу тшIыгъэм итын. БэмышIэу еджапIэм ишIын Адыгэкъалэ щытыухи, ттыгъэ. Ащ икызылэхунэ фэгъэхыгъэ мэфэкI зэлукIэм сыкъышыгу-щылэ зэхъум нахь сабыибэ, цIыфыбэ къафэкIонэу сафэ-лэIуагъ. Шъо нахь цIыф ма-

кIэ къышъоолIэнэу шъуфэсIо! Сымэджэщым щылажэхъэрэми, зэкIэ къэлэдэсхэми псауныгъэ пытэ шъуиIэнэу сышъуфэлъагъо, — къыIуагъ Н. ХъуакIом.

Ащ ыуж къэгъушIагъ сы-мэджэщым иврач шъхьаIэу Дэунэж Нурбий.

— Непэ бэрэ тызэжэгъэ унакIэр къызэлутхы. Ар непэрэ мафэм диштэрэ IзэпIэу щыт. ЦIыфым иуз къыхэзгъэщыгъэ-ным ыкIи еIзэгъэным тегъэп-сыхъэгъэ Iэмэ-псымэхэр ащ чIэтых. IзэнымкIэ амалы-шIухэр щыбгъотыштых. Кор-пусыкIэу къызэлутхырэу къэ-кIожыштых хирургиемкIэ от-делениеу травматологии Гуп-чэр зыхэттыр, гинекологие, са-бийхэр къызышIыгъэрэ ыкIи приемнэ отделениехэр, анесте-зионнэ-реанимационнэ отделе-ниеу шоком пэуцужырэ Iофтхьа-бэхэр зыщызэрахъаштхэр.

КъаунэкIырэ чIыпIэхэр поли-клиникэм еттыжыштых. КIэлэ-цIыкIухэм зыщылэзэхэрэр нахь ины тшIышт, бзылгъы-гъэхэм зыщалтыплъэхэрэ каби-нетхэм непэрэ мафэм тегъэп-сыхъэгъэ псэуалъэхэр ачIэд-гъэуцощтых. Ахэм анэмыкIэу мыщ лучевой ыкIи функцио-нальнэ диагностикэмкIэ отделе-ние чIэтышт. Непэ мыщ фэдэ сымэджэщыр тикъалэ щыгъэп-сыгъэ зэрэхъугъэм къегъэлъагъо тиреспубликэ ипашэхэр ти-цIыфхэм зэрафэгумэкIырэр. Сымэджэщым иIофышIэхэм ацIэкIэ ти Лышхъэ лъэшэу тызэрэфэразэр еIомэ сшIо-игъу.

Мы аужырэ илъэситIум корпусыкIэм ишIын пэIухъагъэм нэмыкIэу Адыгэкъалэ псауны-гъэм икызухъумэн исистемэ сомэ милли-он 90-рэ хэхъагъ. Ар федеральнэ ыкIи му-ниципальнэ бюджет-хэм къахэкIыгъ.

Сымэджэщым ишIын ыкIи псэуалъэхэмкIэ изэтэгъэпсы-хъан зиIоф къыхэзылгъагъэ-хэм зэкIэми тафэраз, — къы-Iуагъ Н. Дэунэжым.

ЕтIанэ лентэр зэпаупкIи унакIэм чIэхъагъэх ыкIи ар къапIыхъагъ.

Псауныгъэм икызухъу-мэн нахьышIум ылъэныкъокIэ зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм (мо-дернизацием) фэлэ-жырэ программэу 2011 — 2012-рэ илъэс-хэм ателытагъэм къы-зэрэдилъытэу, сымэ-джэщым иунэжъ икIэрыкIэу гъэпсыжыгъэным, ащ иунашхъэ ыкIи ишъ-хъаныгъупчэхэр зэб-лэхъугъэнхэм пае сомэ миллион 8 фатIупшыгъ. Къыхъащт илъэсым поликлини-кэм иунэ агъэцэкIэжышты ыкIи зэтырагъэпсыхъащт.

Лышхъэр IэнэкIэу Адыгэкъалэ къэкIуагъэп. Респу-бликэ бюджетым щы-щэу сомэ мин 585-у псэолъэ зэфэшхъаф-хэр ращэфынэу къари-тыгъэм нэмыкIэу ко-мунальнэ техникэ ра-щэфынэу сомэ милли-онищ фэдиз зэрыт сертификатыр къа-фигъэшъошагъ.

Торжественнэ зэлукIэу на-роднэ культурэм и Гупчэ щыкIуагъэми Лышхъэр хэлэ-жыагъ. Ащ къалэм игъэхъагъэ-хэм, Iофыгъоу джыри зыдэлэ-жъэнхэ фаехэм нахь игъэ-кIотыгъэу ащатэгъушIагъэх. Нэужым Адыгэкъалэ иIо-фышIэ анахь дэгъухэм мыщ ащыфэгъушIуагъэх.

СИХЪУ Гошпагъу.

Сурэтхэр А. Гусевым къы-тыр и - хыгъэх.

Адыгеим щыпсэухэрэм ар ялэжьи

Адыгэ Республикэр зысэхашагъэр илъэс 20 зэрэхъурэм ехуылэу тафэгущо мыш щыпсэухэрэм эклэми. Республикэм зы лъэпкъым, лъэпкъитум ялэжьи исыр, лъэпкъ 60-м еху мыш щызэдэпсэу, щызэдэлажэ. Алахьым телъу мамырныгъэ, зегурылонгъэ тазыфагу илъэу тапэки тиреспубликэ тыфэлэжээн амал кытитынэу. Чыплэ зэфэшъхьафхэр непэ бырсырэу, машоу зыхэтхэм ташуэхумагъэу тызэрэпсэурэр псэуми апэу зышугагъэр Адыгеим ис цыфхэр, ахэм язэхэшыкI арышгъ, эклэми тафэразэу «тхьашъуегъэпсэу» ятэлэ.

Адыгэ Республикэр илъэс 20 зэрэхъурэм епхыгъэ мэфэкIхэм къакIэжьи быслымэнхэм я ДиндэлэжъапIэ (ДУМ-м) ия 20-рэ илъэс хэдгъэунэфыкIышт. 1991-рэ илъэсым быслымэнхэм яапэрэ зэфэс Адэмые щызэхашгъагъ. А къуаджэр кыхэтхынэу зыкIэхъугъагъэми лъапсэу фэхъугъэр 1927-рэ илъэсым аужырэ зэукIэгъур быслымэнхэм ащ зэрэшашыгъагъэр ары. 1991-рэм апэрэ муфтири хадзыгъагъ. Джащ кышгъэгъагъэу ДУМ-р мэлэжэ. А хъугъэ-шIэгъэ гушIуагъоу быслымэнхэр лъэшэу зыгъэгушхуагъэхэр рес-

публикэ статус Адыгеим иIэ зэрэхъугъэм кIэрыпчын плэкIыштэп. Быслымэн диным пылъэу ДиндэлэжъапIэм блэкIыгъэ илъэххэм къекIуалIэштыгъэхэр илъэс 70 — 80-м къехъугъэхэр арыгъэхэмэ, джы ныбжьыкIабэхэм мыр якIуапIэ хъугъэ. Ар лъэшэу гушIуагъо. Мыш фэдэ лъэбжъаушIухэм якъэкIуапIэу сэлъыгъэрэр къэралыгъоу, тиреспубликэ цыкIу мамырныгъэ, рэхъатныгъэ зэрилъыр, хэти зыфэс диныр ылэжьиным ифитыныгъэ иIэ зэрэхъугъэр ары. Мары мэщыт 39-рэ республикэм итышгъ, ахэр эклэри рэхъатэу мэлэжэ. ТиныбжьыкIэхэри тинахьыжхэри зегурылохэу, хабзэми тыготэу, тиакъыр тигулыгъэрэ зэхэлэу Иоф зэрэзэдэштIэрэм ишIогъэшхо кызырэкIорэр тинэрылэгъу.

ТиныбжьыкIэхэм япIункIэ диным мэхъанэу иIэр Урысые Федерацием и Президенти тиреспубликэ и Лышъхьы ренэу кышагъэщы. Ащ кыгъэлъагъорэр диныр нахь «зэлухыгъэ» зэрэхъурэр ары. Мары хабзэм кыпкырыкIэу Ипылэгъу нахьыбэу дгъотэу зэрэжъагъэри тигуапэу хэтэгъэунэфыкIы. Диныр пыдзыкIэу, ар зылэжьиэхэрэри мыскъар ашIыхэу зэрэщытыгъэм фэмы-

дэжъэу, тхьэшIошъхуныгъэр кыхьамыхъэу цыфым пIуныгъэ тэрэз едгъэгъотын зэрэтымылэгъэ кыштыр кыдалыгъэзэ, нэмыкI еплъыкIэ непэ ащ фырылэ хъугъэ.

Тиреспубликэ и Лышъхьы Правительствэми «тхьашъуегъэпсэу» ятэлэ Адыгеим ит мэщытхэм эклэми Ипылэгъу зэрафэхъугъэхэм фэшI. Мэщыт пэпчъ сомэ мини 100-м нэсэу Бирамым ехуылэу афатIупщыгъ гэцэкIэжьи ИофшIэнхэм апIуагъэхъанэу. ЭклэмкIи миллиони 2-рэ мини 100-кIэ тиреспубликэ ипащэхэр Ипылэгъу кытфэхъугъэх мы илъэсым. Ари шыкур. НэмыкI Ипылэгъухэри кытфашIых. Мары НэкIмазэм игыом тиреспубликэ и Лышъхьэ имылыкIуэ пчыхьипIыым мэщытым быслымэнхэр щыхыгъэ-Ижыгъэх.

Непэ амал зилэ кIэлабэхэр къуаджэхэм Ипылэгъу афэхъу, мэщытхэм алъэлэсых. Ахэм афэдэхэр сыдигъуи егупшысэх еж ашъхьэ имызакъоу, республикэри пыгъэ ылгъэ теуцоным, лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкIэ хэхъоныгъэ ышIынымкIэ яшIуагъэ кызырэгъэкIон алъэкIыштым.

Тиреспубликэ имэфэкI эклэхэми зэдгъымэфэкI. Динлэжьи, хэбзэ къулыкIушIи тIэ эклэдзэгъэу тызэдэлажэмэ, кыддэхъун ылэжьиштыри нахьыб. Уасэ фэтишIын фае непэ тинасып кыуытыгъэм: лъэпкъыр егъашIэм

зыкIэхъопсыгъэ псэукIэр, нахь тэрэзэу къэпIон хъумэ, республикэ шъхьафитэу псэуныр кыдэхъугъ, тичIыгу мамыр, зауи бани Алахьталэм ташуэхумагъэу тисабыйхэр рэхъатэу тэпIух. Ахэр эклэ шыкурышху, цыфэу мыш щыпсэухэрэм а зэпстэур ялэжьи.

ИофшIубэмэ тызыхэт лъэхъаныр якъежъапI. Ахэм зыкIэ ащыт диным цыфхэм нахь зыфагъазэ зэрэхъугъэри. Алахьталэм телъу, тэгугъэ а ИофшIухэр тапэки лъыдгъэкIотэнхэу, тиреспубликэ хэхъоныгъэ едгъэшIэу, ар къэтыхъумэу, тызэго-

тэу тызэдэлажэу тигъашIэ къэтхынэу. Тхьэм телъу машор зыщызэкIэнэгъэ чыплэхэм ар ашыкIосэнышгъ, цыфхэр мамыр щылаклэм игъогу теуцожьынхэу.

Тиреспубликэ щыпсэухэрэм тафэгущо мы мэфэкI дахэм ехуылэу, рэхъатныгъэ тиуагъо-хэм арылэу, псауныгъэ тIлэу Адыгеим тыфэлэжээн, гъэхъэгъэшIухэм такъыфэкIон амал Алахьталэм кытитынэу тэлъало.

Адыгэ Республикэм
ыкIи Краснодар краим
ащысэурэ быслымэнхэм
ямуфтиегу ЕМЫЖ Нурбий.

НЫБЖЫКIЭХЭМРЭ ЗЭУКIЭХЭМРЭ

ЯшIэныгъэ шагъэфедэн алъэкIышт

Адыгэ Республикэм ныбжьыкIэ ИофхэмкIэ и Комитет «Адыгеим иныбжьыкIэхэр — 2011-м» зыфиорэ республикэ ныбжьыкIэ зэхъыгъэ гэсэныгъэм фэгъэхьыгъэр щыкIуагъ. Урысыем ишIолъырхэм ыкIи нэмыкI хэгъэгъу хэм ащызэхашгъэ форумхэр пресс-зэукIэм щызэфэхьысыжьи.

Пресс-зэукIэр АР-м ныбжьыкIэ ИофхэмкIэ и Комитет ипащэу Къэрэтэгъэнэ Мыхьамодэ зэришгъагъ. Ащ кызырIуагъэмкIэ, республикэ ныбжьыкIэ гэсэныгъэ форумыр ятIонэрэ илъэс хъугъэу зэхашгъ. Мыгъэ парламентаризмэмрэ предпринимательствэмрэ ар афэгъэхьыгъагъ. Республикэм щыц нэгъыри 100 фэдиз ащ хэлэжъагъ.

АР-м и Сатыу-промышленнэ палатэ итхьаматэу Геннадий Нагорнэр республикэ форумым «НыбжьыкIэ предпринимательствэм» ипплошадкэ щырипэшагъ.

ГушIэгъэр ащ зыфагъэшъуашэм, апэу

мыш фэдэ Иофхьабзэм зэрэхъалажэхэрэр кыIуагъ. Къэбэртгэ-Бэлыкар, Дагъыстан, Чэчэн республикэхэм, нэмыкIхэми ныбжьыкIэ предпринимательствэм Ипылэгъу афэхъунхэм ателъытэгъэ программэхэр зэрэщылажэхэрэр игушIыгъэ кышхыгъэщыгъ. Ежыр зипэщэ палатэр ащ фэдэ программэм зэрэтэхъагъэр, предпринимательствэр сзыгъэжъагъэкIэхэр, ныбжьыкIэхэр зыщыгъозэнхэ фэе лъэныкъуи 6-м афэзыгъэсэштхэ специалистхэр зэриIэхэр кыIуагъ. Бизнесыр зэрэзэхэпщэшттым, ыпэклэ зэрэлъыбгъэкIотэшттым, ахыщэу ащ кыкIапорэр кызырэлплъыжьыштым, нэмыкIхэми афагъасэх. Мы лъэны-

къохэм ныбжьыкIэхэм форумым анаIэ щытырадзагъ.

— НыбжьыкIэхэм гукъэкI гэшIэгъонхэр сыдигъуи ялэх, — еIо Геннадий Нагорнэ. — Тэ пшгъэрылэу зыфэдгъэуцужьи-гъэр анахь дэгъухэр къахэдгъэщынхэр, Ипылэгъу тафэхъуныр ары. Республикэм ишIэIэIэ-псэукIэ бизнесым бэкIэ елътыгъ. ТиныбжьыкIэхэм ащ фэдэ къулайныгъэ ахэлъыным мэхъанэшхо етэты.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм щызэхашгъэ НыбжьыкIэ парламентым ипащэу Нэтэхъо Руслан республикэ форумым щылэжъэгъэ лъэныкъоу «Ныб-

жьыкIэ парламентаризмэм» итэшагъ. Ащ кызырIуагъэмкIэ, къадэхъумэ ашIоигъоу пшгъэрылэыбэ зыфагъэуцужьи. УпчIэ шъхьалэу апашъхьэ итыгъэр ныбжьыкIэхэм ягупшысэхэр зыфэдэхэр, Иофэу зыпылтынхэу зыфаехэр, зыгъэгумэкIыхэрэр зэрагъэшIэнхэр ары. НыбжьыкIэ парламентым ыпэклэ Иоф зэришIэштыр ахэм ялътыгъ. АР-м хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиттэ хэтхэр, Москва, Урал щыц експертхэр форумым хэлэжъагъэх. НыбжьыкIэхэм гушIуагъэу афэхъугъэх.

Форум зэфэшъхьафхэм ахэлэжъэгъэ ныбжьыкIэхэм алъэгъугъэмрэ гукъэкIэу ашыгъэхэмрэ зэфэхьысыжхэзэ, пресс-зэукIэм кышхыгъуылагъэх.

Абхъаз Республикэм щыкIогъэ Дунэе ныбжьыкIэ форумэу «Форос. Абхазия» зыфиорэм Чыржын Адамэ хэлэжъагъ. Зэ-укIэр къалэу Гагрэ щылагъ. Ащ Урысыем икIэлэ зэфэшъхьафхэм, Iэкиб къэралыгъохэм кырыкIыгъэхэр хэлэжъагъэх. Экстремизмэм пэуцужыгъэным, мамырныгъэр зыпкъ итыным ар афэгъэхьыгъагъ. Мыш фэдэ зэукIэхэр ныбжьыкIэхэм ящыкIагъэу ащ ылътыгъагъ. Кавказым щыпсэурэ лъэпкъхэм якультура, ятарихь нахьышIоу ашIэштых,

Урысыем игупчэ щышхэм Кавказым зэо-пыдж мыухыжъ щыIэу кызыррашхыгъэр гупшысэр щыгъэзыгъэ хъушгъ.

«Ростов-2011-рэ» зыфиорэ шIолъыр ныбжьыкIэ зэукIэм Надежда Кубатинар хэлэжъагъ. Ащ нэгъырэ 1500-рэ къекIолIэгъагъ. НыбжьыкIэ предпринимательствэм, ныбжьыкIэ парламентаризмэм, журналист ныбжьыкIэхэм, нэмыкIхэми якупхэм ащ Иоф шашлагъ. Ростов хэкум ипащэу Ю. Голубевыр, Ростов хэкум ихэбзэишхыгъэ зэукIэ итхьаматэу Е. Дерябкиныр, министерствэ ыкIи ведомствэ зэфэшъхьафхэм япащэхэр яхэкIагъэх. Адыгеим икуп зэукIэм шIэныгъэ дэгъухэр кышхыгъэлэгъагъ. «Брейн-ринг» зыфиорэ интеллектуальнэ джэгукIэмкIэ апэрэ чыплэр кыхьыгъагъ. Надеждэ кызырIуагъэмкIэ, тиныбжьыкIэхэм ялътыгъэмэ, Ростов иныбжьыкIэхэр нахь чаных, гухэлэу, пшгъэрылэу зыфагъэуцужьиэхэрэр дэгъоу ашIэх. Ростов хэкум ипащэ ныбжьыкIэхэм шъхьэишхыгъэ зэдгъушIэгъу адишIыгъ.

НэмыкI зэукIэхэм ашылагъэхэр къэгущылагъэх. АР-м ныбжьыкIэ ИофхэмкIэ и Комитет ипащэу Къэрэтэгъэнэ Мыхьамодэ кIэух зэфэхьысыжъ кышIыгъэ, щыIэныгъэм зыкышхыгъотынымкIэ, ныбжьыкIэ чанхэр гэ-хъазырыгъэнхэмкIэ мыш фэдэ Иофхьабзэхэм мэхъанэ ин зэриIэр, Ипылэгъу афэхъунхэм зэрэфэхъазырхэр кыIуагъ.

ДАУТЭ Анжел.
Сурэтыр зэхъам кышхыгъагъ.

ЫцІэ дахэкІэ агъэІугъ

ЗыфатІорэр Адыгэ Республикэм ит къоджэ цыклоу Афыссып ары. Ащ ыцІэ непэ Урысыем ичІыпІэ зэфэшхьафхэм дэгъоу ашашІэ хьугъэ къуаджэм икІэлэ плугъэу Шъэумэн Хьазрэт ишІушІагъэ ихьатыркІэ. 2001-рэ илъэсым Афыссыпэ ащ дигъэуцогъэ медицинэ учреждениеу «Я XXI-рэ лІэшІэгъум икlinik» аІуи зэджагъэхэм ыцІэ къегъэшпыпкъэжы,

зэрэзтегъэпсыхьагъэмкІи, иІофшІакІэ-кІи, медицинэ амалэу иІэхэмкІи ар непэ ябгъэпшэн плъэкІышт къэлэшхохэм адэт клиникабэхэм. Арэуштэу ІофшІэныр зехицэныр, зыпшгъэ умыкІошт специалистхэр зэригъэуІунхэр, цыфхэм медицинэ ІэпыІэгъоу арагъэгъотырэм хигъахъозэ а медицинэ учреждениеер мыщ фэдиз илъэсхэм ишІэныгъэкІи,

ыкІуачІэкІи, иІэпІэсэныгъэкІи зэрищэ-ныр къыдэхугъэ зэлъашІэрэ хирургъэу Жэнэ Аскэр.

БлэкІыгъэ шэмбэтым, чъэпыогъум и 1-м, клиникэм имэфэкІыгъ — илъэ-си 10 ар зэрэхьугъэр хигъэуэфыкІыгъ. А мэфэкІым фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэм хэлэжыагъ Адыгэ Республикэм и Лышхьхъэу ТхьакІушынэ Аслъан.

Мы мафэм Афыссыпэ щызІулагъэх Краснодарскэ къыкІыгъэ хьакІэхэр, республикэм Іоф щызэдэзышІагъэхэу джы чІыпІэ зэфэшхьафхэм ащыІэнхэ фаеу щыІэныгъэм ышІыгъэхэр, клиникэм ІэпыІэгъу щызыгъотыгъэхэм ащышхэр, Жэнэ Аскэррэ Адамрэ ІофшІэгъугъэхэр, лытэныгъэ а зэххэм афэзышІы-хэрэр, афыссыпхэм ямэфэкІ адэзыго-щы зышІоигъуабэхэр. Пстэуи анэгъ-хэм гушІуагъор, гушхуагъэр акІэплъа-гъоштыгъ, мэфэкІым лъапсэ фэзы-шІыгъэ Шъэумэн Хьазрэт ибэрэчэтыгъэ фэдэу фэбагъэ хэлъэу, гуахъо хэбгъуа-тэу мэфэкІыр дахэу кІуагъэ.

Я XXI-рэ лІэшІэгъум икlinikэу Шъэумэн Хьазрэт ыцІэ зыхьыерэм имэфэкІ зэрэкІуагъэр нахь игъэкІо-тыгъэу къыхэтыгъыт.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Адыгэ Республикэм и Лышхьхъэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхыль ятыгъэным
ехьылагъ

Япшгъэрылхэр дэгъоу зэрагъэцакІэхэрэм пае ыкІи къызыхьугъэ мафэхэм яхьу-лэу пшыныжъэу ателхэр афэгъэгъугъэн-хэм иІофыгъохэмкІэ Адыгэ Республикэм и Лышхьхъэ дэжъ Комиссиеу шызэхэ-щагъэм хэтхэу мы къыкІэлыкІохэрэм рэзэныгъэ тхылхэр ятыгъэнхэу:

1) **ГъонэжыкЪо Муратбек Хьудэ ыкЪом** — прокуратурэм иветеранхэмрэ ипензионерхэмрэ я Урысые обществен-нэ организацие и Адыгэ регион къутамэ и Совет итхьаматэ;

2) **Къулэ Аскэрбий Хьаджыбэчыр ыкЪом** — Урысые Федерацием пен-сиехэмкІэ и Фонд икЪутамэу Адыгэ Рес-публикэм щыІэм ипашгъэ;

3) **Лобода Александр Павел ыкЪом** — политическэ партиеу «Справедливая Россия» зыфІорэм и Регион къутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм итхьаматэ.

Адыгэ Республикэм и Лышхьхъэ
ТХЪАКІУШЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 3, 2011-рэ илъэс
N 165

Семинар яІагъ

Урысые Федерацием и Апшгъэрэ Ар-битраж Суд Іоныгъом и 29-м Адыгэ Рес-публикэм и Арбитраж суд щызэхыщэгъ-гъэ семинарыр арбитраж судхэм яІоф-шІэнкІэ информационнэ технологиехэр зэрагъэфедэштхэм яІофыгъохэм афэгъэ-хьыгъагъ. Электроннэ амалхэм зэрадэлэ-жыштхэм мы зэхэсыгъом шытегушыла-гъэх, Арбитраж судхэм яІофшІэн инфор-мационнэ технологиехэр шыгъэфедэгъэн-хэмкІэ тапэкІэ амалэу щыІэхэм шахэп-лъагъэх.

Іофыгъоу зытегушыІэштхэм мэхъанш-хо зэрІяр къыдалыгътэзэ, семинарым иІофшІэн хэлэжыагъэх Адыгэ Республи-кэм и Лышхьхъэу ТхьакІушынэ Аслъан, Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, Адыгэ Республикэм и Апшгъэрэ суд итхьаматэ. Джаш фэдэу Урысые Федерацием и Апшгъэрэ Арбит-раж Суд ыцІэкІэ семинарым хэлэжыагъэх контролнэ-аналитическэ гъэІорышІапІэм ипашгъэ Неля Капаевар, ащ игуадзэу На-талия Голубевар, информатизациемерэ связымрэкІэ гъэІорышІапІэм ипашгъэ Игорь Соловьевыр.

Темыр-Кавказ суд арбитраж округым исудхэм, КъокІыпІэ-Сыбыр, Гупчэ феде-ральнэ Арбитраж судхэм, Яшнэрэ арбит-раж апелляцияционнэ судым, Курскэ, Кеме-ровскэ, Московскэ, Томскэ хэхухэм, Удмуртием я Арбитраж судхэм яІыкІохэр мы зэхэсыгъом къырагъэблэгъэгъагъэх.

Семинарым къыдыхиубытэу «Іэнэ хьу-ррэ» заулэ зэхашгъагъ. Апгъэ Іофыгъоу зытегушылагъэхэр суд зэхэсыгъохэр зэх-шхэ зыхьукІэ видеоконференцием иамал-хэр агъэфедэнхэ зэралгъэкІыштыр ары.

Семинарым хэлэжыагъэхэм веб-серви-сэу «Судьяхэмрэ Арбитраж судхэм яап-паратхэм яІофышІэхэмрэ афэгъэхьыгъэ тхьаусыхэ тхылхэр зэрэптын фэе шІы-кІэр» зыфІорэм нэІуасэ зыфашІыгъ. Джаш фэдэу «электроннэ судпроизвод-ствэм» гъэхьагъэу ышІыгъэхэм, инфор-мационнэ ресурсэу «Президиум онлайн» зыфІорэм Іоф зэришІэрэм мыщ шатегу-шылагъэх. А ресурсым ишІуагъэкІэ фэе пстэуи Урысые Федерацием и Апшгъэрэ Арбитраж суд и Президиум Іофхэр зэрэщызэхафыхэрэм нэІуасэ зыфашІын зэралгъэкІыштыр къаІуагъ.

Информационнэ сервисэу «электрон-нэ кърэгъул», сервисэу «Арбитраж Іоф-хэмкІэ картотекхэр» зыфІохэрэм ягъэфе-дэн епхыгъэ Іофыгъохэм и зэхэсыгъом шалыІэсыгъэх.

ФэІо-фашІэу «Сиарбитр» зыфІоу мы илъэсым къызыфагъэфедэу рагъэжыагъэ-ми семинарым хэлэжыагъэхэм анаІэ къы-тырадзагъ.

ІкІэухым семинарым хэлэжыагъэхэм Іофэу ашІагъэмкІэ зэфэхьысыжхэр ашІыгъэх, «электроннэ правосудием» игъэфедэнкІэ зэрэздэлэжыштхэ лъэны-къохэр агъэнэфагъэх.

Адыгэ Республикэм и Арбитраж суд
ипресс-къулыкЪу

ЕРМЭЛЫКЪЫМ цІыфыбэ зэрищэлІагъ

Адыгэ Республикэр загъэпсыгъэр илъэс 20 зэрэхьурэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ Іофтхьабзэхэр республикэм ичІыпІэ зэфэшхьафхэм мы мафэхэм ащызэхашгъэх. Ахэм зэу ащыщ АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ ыкІи са-тыумкІэ и Министерствэ кІэщакІо зы-фэхьугъэ мэфэкІ ермэлыкъэу шэмбэтым Мыекъуапэ игупчэ шыкІуагъэр. Хабзэ зэрэхьугъэу, апэу ащ къэкІолагъэхэм ащыщыгъэх АР-м и Лышхьхъэу ТхьакІушынэ Аслъан, АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, министр-хэм я Кабинет хэтхэр, нэмыкІхэри.

Гъомылапхьэхэм ямызакъоу, унагъом нахь ищыкІэгъэшт Іэмэ-псымэхэри цыфхэм ермэлыкъым шызэрагъэгъо-тын амал яІагъ. Адыгеим икЪалэхэм ыкІи ирайонхэм ащылэжыэрэ мэкъумэщ хьызмэтшІапІэхэм ыкІи предприятие-хэм, унэе предпринимательхэм (зэкІэм-кІи нэбгырэ 200 фэдиз) япродукције ер-мэлыкъым къырашгъэлагъ.

Іофтхьабзэм хэлэжыэхэрэм, зэкІ пІоми хьунэу, ТхьакІушынэ Аслъан якІолагъ, ахэм гушыІэгъу афэхьугъ, продукциеу ащэрэр зыфэдэм, ащ ыуасэ зашгъэгъозагъ. Цыфхэм нахь ящы-

кІэгъэ гъомылапхьэхэм ауасэ зыпкъ итыным фэшІ мыщ фэдэ ермэлыкъхэм язэхэщэн мэхъаншхо зэриІэр респу-бликэм ипашгъэ къыхигъэщыгъ.

— Ермэлыкъэу зэхатцэхэрэм щэ-

къыІуагъ ТхьакІушынэ Аслъан. — Мыщ фэдэ зэхэхьэхэм цыфхэр ягуапэу къыкІуалІэх, сыда пІомэ ахэр зэлукІэнхэ, зэдэгъушыІэнхэ амал яІ, бэдзэрхэм ыкІи тучанхэм уасэу агъэуцухэрэм нахь пыутэу мыщ продукције зэфэшхьаф-хэр щызэрагъэгъотынхэ зэралгъэкІы-штыр зэкІэми анахь шхьаІэу щыт. Рес-публикэр загъэпсыгъэр илъэс 20 мэхъу нахь мышІэми, мэфэкІыр игъэкІотыгъэ дэдэу хэтымыгъэуэфыкІынэу унашгъо тшІыгъэ. АщкІэ ахьщэу къытфанэрэр цыфхэр социальнэу къэухьумэгъэнхэм, нэмыкІ лъэныкъохэм апэІудгъэхашт. Ащ фэдэ лъэбэкъур нахь тэрэзэу тэ ты-хэплъэ. Республикэ ыкІи къэлэ ермэ-лыкъхэр тапэкІи зэхатцэхэзэ тшІышт, цыфхэм ящыкІагъэр зэрагъэгъотыным, ахэм яфэІо-фашІэхэр тэрэзэу зэшІохы-гъэнхэм тыналэ тедгъэтышт.

Іофтхьабзэм хэлэжыгъэ творческэ коллективхэм къэзэрэугъоигъэ цыфхэр агъэчэфыгъэх, мэфэкІ ермэлыкъыр къагъэбаигъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

факІохэри, предпринимательхэри зэригъэразэхэрэр тэлъэгъу, —

Сурэтхэр А. Гусевым тыри-хыгъэх.

ГЪ
О
У
ХЪ
Ы
З
М
Э
Т
Ы
Р

ЗаконныкIэм гугъаплэхэр рапхых

Маф кэс тигъогухэм кьатехэрэ автотранспортым ипчъагъэ хэхь, ащ дыкIыгъоу ыпкIэ тымылэгъуштыгъэ хьылгъэзещэ автомашинэ онтэгъушхохуэ Iэ-кIыб хэгъогухэм къащашыгъэхэри ахэм ясатырэ кыхъуцагъэх. Автомобиль гъогухэм классификация епхыгъэ федеральнэ шапхъэхэм зэрагъэнафэрэмкIэ, ахэр федеральнэхуэ, республикэ ыкIи муниципальнэ гъогухуэ зэхушхьафыкIыгъэх. Арышгъ, федеральнэ гъогухэр дэгъухуэ е дихуэ тэлыгъэмэ, ащкIэ тызэупчIын тлэкIыштыр федеральнэ гъогухэм я ГъэlorышланIэу Краснодар краим шызэхэщагъэр ары. Джырэблагъэ Адыгэ Республикэм игъогухэм я ГъэlorышланIэу «Адыгеяавтотдорым» ипашуэ Гусэркыко Хьызыр гушылэгъу тызыфэхьым кызырэтфилогъэмкIэ, ащ фэдэ гъогухэм ащышхь Мыекъяуапэ — Усть-Лабинск — Кореновск, Мыекъяуапэ — Гъозэрыплъ зыфилогхэрэр ыкIи Армавир лъэныкъомкIэ кыкIэу Мыекъяуапэ къеклолэрэ гъогур. Джащ фэдэу федеральнэхэм ащышхь Краснодар — Жыугбгъу, Краснодар — Новороссийск зыфилогхэрэ гъогухэм ащышхь Iахъхуэ тиреспубликэ ишгъолгыр щыпхырыкIыхэрэр. Ахэм ялыгъын, языхтэ нахь дэгъу шыгъэным фэгъэзагъ федеральнэ гъогухэмкIэ ГъэlorышланIэу зыцIэ къетIуагъэр. Адыгэ Республикэм автомобиль гъогухэмкIэ и ГъэlorышланIэу «Адыгеяавтотдорым» зэкIэмкIи кыгъэгъунэрэр гъогу километр 1400-гъ мэхьу. Ахэм ахэхъэх Адыгеим ит псэупIэхэм апхырыкIырэ гъогухэр.

Аужырэ илъэс зэкIэлъыкIохэм Адыгеим игъогу хьымзэт хэхьонгъуэ ышIыгъэхэм, тапэкIэ гухългъу зыдалыгъэхэм ыкIи зымыгъэрэзэхэрэ лъэныкъохэм нэлуасэ зафэтшы тшоигъоу Гусэркыко Хьызыр тызылэу Iофшлагъуэ ялэхэм ыкIи отраслэм ишыкIэ непэ зэрэгъэпсыгъэм тащигъэ-гъозагъ.

Объект пчъагъэ атыгъ

Аужырэ илъэс зэкIэлъыкIохэм республикэм игъогушхэм программэ зэфэшхьафхэм ателытэгъэ мылкъоу Адыгеим кыфатIупшырэр алэ кырагъахъэзэ объект заулэ атыгъ. Мыекъяуапэ кыдзыхуэрэ автомобиль гъогу Мыекъяуапэрэ Туапсэрэ ззыпхырэм иапэрэ чэзыоу атыгъэм джы автомашинэхэр жьугъуэ цэзекIох. Къалэм дэкIырэ гъогу кьутырэу Гавердовскэм клорэм а гъогушхор зэпечы. Бэрэ

ащ сырыкIоу мэхъушгъ, сэлэгъу ыпкIэ къалэмкIэ пхырыкIыхъэзэ, гъогурыкIоныр нахь кьин къащышгъэ, жьыр аушIонизэ Апшеронскэм клорэ гъогум техъштыгъэ автомашинэ бэдэдэмэ джы мы гъогур якIуапIэ зэрэхъугъэр. Километри 9,4-рэ зыкIыхъгъэ гъогум ишIын бюджет мылкъоу сомэ миллион 661,3-рэ пэлуагъэхьагъ. А гъогум кыхуебытэ псыхъоу Шхъэгъуащэ зэпырыкIырэ лъэмыдж кIыхъшхори. Джащ фэдэу автомобиль гъогу Гъозэрыплъэрэ Партизанскэ гъэхъунэмрэ ззыпхыхэрэм иятлонэрэ чэзыуи атыгъ. Федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфилогхэрэ кыдIыгъгъэ мылкъур пэлуагъахъэзэ, Мыекъяуапэ районьмкIэ станицуэ Даховскэм икIэу Лэгъо-Накыэ екIолэрэ гъогум игъэкIэжынын лъагъэкIуатэ. А чIыплэм псыхъом лъэмыджуэ тэлыгъэр жьы хъугъэшгъ, гъэрэкло рагъэжыагъуэ лъэмыджыкIи агъэпсы.

— Тафэраз, — еIо «Адыгеяавтотдорым» ипашуэ, — Мыекъяуапэ кыдзыхуэрэ гъогум ишIын зыхъышхуэ хъышхыгъэзэ организациехэм япашэхэм, ялофшIэхэм. Ахэр Мыекъяуапэ ДСУ-3-р ыкIи кьалэу Ростов-на-Дону кыкIыгъэ лъэмыджышI организациеу «ДОМОС» зыфилогхэр арых. БлэкIыгъэ илъэххэм анахь IофшIэгъошхоу кыдIэхъугъэхэм ар ахэхъэлгъэ. Апэрэ чэзыур зэрэттыгъэм лъыпытэу ятлонэрэ чэзыу ишIын ишыкIэгъэ проект-сметэ тхылыгъэр ядгъэгъэхьа-зырыгъэх. А гъогур чэзыуитIум тэлытагъ. Станицуэ Джаджэм ылъэныкъокIэ кIозэ бгым зыдэ-кIуаскIэ джабгъумкIэ ыгъэзэ-нышгъ, къуаджэу Мэфэхьаблэ дэжкIэ Армавир клорэ гъогум шекIолэжышты. Iахь пэпчэ сомэ миллиардитIу пэлухъашт. Ау джырэкIэ ахъщэ шыIэгон. Ащ ишIын пэлухъашт мылкъур республикэ бюджетым кыхъахъынуу шытышгъ, тызыфежъэщтыр гъэнэфагъэгон. Джащ фэдэу зыцIэ къеплон плъэкIышт Iофшлагъэхэри шыIэх.

ГухэкI нахь мышIэми, Iофшлагъэхэм ягъусэу республикэм игъогушхэм ялыгъын ыкIи гъогухэм ягъэцкIэжынын яхьылIэгъэ кьиныгъохэм отраслэр зэрари-хьылIэрэр «Адыгеяавтотдорым» ипашуэ ыушгъэфыгъэп. А лъэны-къомкIэ Урысыем исубъект анахь дэгъухэм Адыгеир ахалыгъэми, гъогухэм ялыгъын мылкъу пэлу-гъэхъэгъэныр джырэкIэ зэрэгъэ-псыгъэм тетын хъумэ, пэрытны-гъэр Iыгъыгъуае хъушт.

Шапхъэхэм аныхь макI

ИлъэсишкIэ узэкIэIэбэжымэ, илъэс кэс республикэ гъогухэр Iыгъыгъэххэм пэлуагъэхъашт

мылкъоу бюджетым сомэ миллион 75-рэ кышчыдалыгътэщтыгъ. Гъэрэкло кышчыулагъуэ бюджетым шагъэнэфэрэ мылкъур сомэ миллион 84-м нагъэсыгъ. А мылкъур гъогухэр Iыгъыгъэххэм ыкIи уащызекIоньмкIэ шы-нэгъончъэу шытынхэм пэлуа-гъахъэ.

— Транспортыр ащызекIоньмкIэ гъогухэр шынэгъончъэу гъэпсыгъэххэм пае непэ мылкъоу кытIупшырэр зы километрэм тэлытагъуэ сомэ мин 50-м шло-кIырэп, — еIо гухэкI шыхъуэ Хьызыр. — Урысые Федерацием паштэгъэ шапхъэхэм ыкIи Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашгъокIэ аухъсыгъэ нормативхэм ар фэди 10-кIэ анахь макI. Министрэхэм я Кабинет иунашгъокIэ ГИБДД-м илIыкIохэр зыхэхъэхэрэ комис-сиеу зэхъагъэм хэтхэм гъогухэм языхтэ ауплэкIуэзэ, псэзуми апэ игъэшхыгъэн фэе лъэныкъоу агъэнэфагъэхэм мылкъур апэIутэ-гъахъэ. ГухэкI нахь мышIэми, гъогухэм атет тамыгъэхэр бэрэ зы-щагъахъох. Арышгъ, ахэр зыпкы игъуоцожыгъэххэм ренуу тыналэ тетэгъэты. ГъогурыкIоныр шы-нэгъончъэу шытынхэм пае мэхъа-нэшхо зылэ лъэныкъохэм ащышхь гъогухэр зэхъыушхьафыкIырэ полосахэр афэшIыгъэххэр. На-хьыпэм районхэр ззыпхырэ гъогухэм зы полса закы нахь афэ-тIышнуу амал тIагъэп. Гъогуры-кIоныр шынэгъончъэу гъэпсы-гъэнымкIэ республикэ комиссиеу Премьер-министрэр зипашэм хэтхэм зэрагъэнэфагъэм тетэу, ыпкIэ илъэсым тэлытэгъэ сомэ миллион 75-у кытIупшыштыгъ-гъэм кыхъэхъогъэ сомэ миллион 9-р пэIудгъахъэзэ, джы кьэ-ралыгъэ стандартхэм зэрагъэна-фэрэм тетэу районхэр ззыпшэ-лэрэ гъогу псэзуми гъогухэр зэ-хъыушхьафыкIырэ полосахэр афэтIыгъэх. Джащ фэдэу нэ-мыкI IофшIэныбэ ащытэгъэцакIэ. Гъогубгъухэр тэгъэкъабзэх, бэ-шэрэбхуэ, полиэтилен пакетхуэ, нэмыкIхуэ автомашинэхэм кьа-ратэкъугъэхуэ ащызэIуIэхэрэр кьэтэуэгъоих, дэтэшых. КIэкIэу къеплон хъумэ, IофшIэныр хъои, ау ахэм ягъэцкIэн пэлухъашт мылкъоу кьатIупшырэр макIэ.

Амыгъэцэ- кIэжыгъуэ къанэрэр макIэп

Псэзуми агъэфедэрэ республи-кэ автомобиль гъогу сетым изте-гъэпсыхъахъын мылкъу пэлу-гъэхъэгъэныр ыпшгъэкIэ зыцIэ кы-щетIогъэ IофшIэныбэ бюджет а хъ щэ гъэныр ахэлъхъэ-зэрэгъэхъэ-

щэгъэ шIыкIэм нахь дэгъоу гъэ-псыгъэ пIон плъэкIыштэп. Нор-матив пIальэу ялэм елыгыгъуэ, илъэс кэс, анахь макIэми, рес-публикэ гъогу километрэ 230-рэ фэдиз гъэцкIэжыгъэн фаеу шыт. Ау 2001-рэ илъэсым кы-шчыулагъуэ агъэцкIэжынын алъэ-кIырэр километрэ 50-м кышчы-улагъуэ 100-м шлокIырэп. Нэ-мыкIэу къеплон хъумэ, зы илъэ-сым агъэцкIэжынын фаеу фэди-плIыкIэ, ятлонэрэм фэдитIуIэ нахь макI зыпкы рагъэуоцожы-нын алъэкIырэр. Ащ кыхъэкIэу зэте-гъэпсыхъахъыгъэн фэе гъогу километрэ пчъагъэр ренуу нахьы-бэ мэхъу.

— ЗэхъокIыныгъуэу фашIыгъэ-хэм апкы кыкIэу гъогу системэр аужырэ илъэсишхьым Урысыем шызэхъагъэхъагъ. Сэ спыхъэкIэ ар пчъагъэрэ чIыплэ зэфэшхъа-фхэм къащысIуагъ, ау джырэ нэ-кIэ зыми зэхихыштыгъэп Iоми хъушт. Гъогу фондхэр шымы-Iэжхъэ зашIыгъэм кышчыула-гъуэ гъогухэм ягъэцкIэжынын мылкъоу пэлуагъахъэрэр бэкIэ нахь макIэ хъугъэ. Гушылэм пае, республикэ гъогу километрэ 1400-м шышхуэ илъэс кэс ки-лометрэ 200-м кышчымыкIэу дгъэцкIэжынын фаеу шапхъэхэм агъэнафэмэ, мылкъоу кьатIуп-шырэр зэрэмакIэм кыхъэкIэу, а пчъагъэм лагъуэу текIолэн тлэ-кIыштыгъэп. Кыхъашт илъэсым кышчыулагъуэу мы Iофым на-хьышIум ылъэныкъокIэ зэхъо-кIыныгъэхэр фэхъунхэм тышгъ-гугъы, — игуапэу хегъэунэфы-кIы «Адыгеяавтотдорым» ипашуэ. — АщкIэ гугъэпIэшIухэр етэпхыкы ыпкIэ зэрэщыгъгъэм фэ-дэу гъогу фондхэр зэхъэжышты-хуэ зыгъэнэфэрэ федеральнэ за-конуэ аштагъэм. 2012-рэ илъэ-сым ишылэ мазэ и 1-м кышчы-улагъуэу законом кIуачIэ илэ хъушт. Джащ фэдэ республикэ закони штэгъэн фае. Законопро-ектыр агъэхъахъыгъэ, Адыгэ Рес-публикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм лъагъэIэсышт. Непэ зэрэ-гъэпсыгъэмкIэ, илъэсым респу-бликэ гъогухэм ягъэцкIэжынын со-мэ миллиони 135-рэ ныIэп пэ-Iудгъэхъан тлэкIырэр. А мылкъ-кумкIэ километрэ 50-м кышчы-улагъуэу 100-м нэсэу дгъэцкIэ-жынын тэлэкIы ныIэп. Адрэ къэ-нагъэр дгъэцкIэжынын фаеу шы-тым хэхъожышгъ, илъэс кэс зэ-тедгъэпсыхъахъын фаер километ-рэ 200-м ычIыплэкIэ 300-м нэсы.

Хьызыр зэрэхигъэунэфыкIы-гъэмкIэ, Iофыр нахь кьин кьэзы-шIыхэрэм ащышхь аужырэ илъэс-хэм хьылгъэшхохэр зезышхэрэ автомашинэ лъэпкхъуэ Iэ-кIыб хэгъогухэм къащашыгъэхэр ти-гъогухэм нахьыбэу кьатехъэхуэ зэраулагъэм. Ахэм хьылгъэ тонн 40 — 70-рэ зэрэщэ. Ащ фэдэ хьылгъэшхохэм тигъогухэр ате-лытагъэххэп. Гъэмэфэ фэбэ лъэ-хъаным ахэм гъогухэм дэуыгъэ-

хэр зэрафашIыхэрэм имыза-кыоу, лъэмыджхэри зэщагъахъох. Ма-ры псыхъоу Псэкъупсэ телъ лъэ-мыджым изы кIэлэныкIэ авто-машинэхэр рыкIонхэ фимытхуэ загъэпсыгъэр бэшлагъэ. специа-листхэм арагъэшIыгъэ уплэкIун-хэм къагъэлэгъуагъ Краснодар-скэ псыIыгъыплэр ашIы зэхъум агъэпсыгъэгъэ лъэмыджыр джы-рэ уахътэхэм зэрадимыштэжы-рэр. Джы а чIыплэм лъэмыджы-кIэ шышIыгъэн фае, ащ мылкъ-кушоу ишыкIагъ.

— Джащ фэдэу тапэкIэ нахь инуэ тыналэ зытедгъэтын фэе Iо-фыгъоу шыт автомобиль гъогу И-нэм — Адыгэ-кьал — Бжъэды-гъухъабл зыфилогхэр гъогур гъэ-кIэжыгъэныр, — еIо «Адыгея-автотдорым» ипашуэ. — Хьылгъэ-шхохэр зезышхэрэр зэрадыхъ-хуэ автомашинэхэр жьугъуэ зы-шызекIохэрэ гъогу ар шыт, ау полосошхуэ гъэпсыгъэшгъ, нахь шьуамбгъо шIыжыгъэн, джырэ шапхъэхэм адиштыгъэ гъэпсыжы-гъэн фае. Амалэу шыIэхэр кы-зыфадгъэфедэхъэзэ, а гъогум шышхь Iахъуэ Адыгэ-кьалэ кышчыула-гъуэу къуаджэу Очепшые кьынэ-сырэ километри 10-м игъэкIэ-жынын ипроект ядгъэгъэхъахъыгъ. А километрипшIым ишIын сомэ миллиардитIум ехъу пэлугъэхъэ-гъэн фаеу проектым егъэнафэ. Ахъшэ кызырэдгъогыгъэм лъы-пытэу IофшIэныбэ тафежъэн тлэкIышт. Джы зэрэгъэпсыгъэм-кIэ, непэ бюджет мылкъу кып-фатIупшыгъэкIи, проектыр ямы-шхьшIэу, техникэ-экономическэ телъхъапIэхэр ямыгъэгъэхъахъы-хуэ гъогушыным уфежъэн плъэ-кIыштыгъэп. Ар кыдэтIыгътэзэ ыпэ-кIэ тэплэзэ, зэшIохыгъэн фаеу шыт лъэныкъохэм яхьылIэгъэ проектыр нахь пасуэ тэгъэхъа-зырых. Ар тилофшIэн шэпхъэ шъхъалэ фэхъугъ.

Зэфэхьы- сыжъхэр

ЫпшгъэкIэ кызырэщытIуа-гъуэ, ыпкIэ шыIэгъэ гъогу фонд-хэр зызэхъагъэкIыжыгъэхэм кышчыулагъуэу гъогу хьымзэ-тым мылкъоу пэлуагъахъэрэр бэ-кIэ нахь макIэ хъугъэ. Ащ емылты-тыгъуэ, Адыгеим игъогухэр дэи дэдэх пIон плъэкIыштэп. Арышгъ, икIэуахэм Адыгеим игъогу от-раслэ ипашуэ зы упчIэкIэ зыфэ-тымыгъэзэн тлэкIыгъэп. Аужы-рэ илъэс заулэм сыда анахь гъэ-хъэгъэшIоу отраслэмкIэ плытэн плъэкIыштыр?

— Аужырэ илъэсишхьым гъогу километрэ 30 кIэу дгъэпсы-гъэ, — еIо Хьызыр а упчIэм джэ-уап кьыритыжыгъэ. — Норматив-хэм адиштыгъэу мылкъу кытIуп-шышхуэу хъугъагъэмэ, тфэ-шIэщтгъагъэм а пчъагъэр лъы-кIахъэ сфэIощтэп. Ятлонэрэ лъэ-ныкIоу хэгъэунэфыкIы сшIои-гъор мылкъумкIэ тилофхэр джа кызырэсIуагъэм зэрэтетыгъэзэ, тигъогухэр нахь дэи тымыгъэ-хъунхэ зэрэтлэкIыгъэри тило-фышIэхэм шытхъугъэкIэ афэ-плъэгъун плъэкIышт. Арышгъ, сэгъуэ кыхъашт илъэсым гъогу фондхэр зызэхъахъэкIэ, мылкъу-ри нахьыбэу кытIэкIэхъаштыгъэу ыкIи тилофшIагъэхэм хэпшIыкIэу хэхъоныгъэшIухэр афэхъуштыгъэ. Непэ зэрэщытIыкIэ, амал ыкIи хэкIыплэ псэзури тэгъэфедэ, гъо-гурыкIоныр шынэгъончъэу гъэ-псыгъэным епхыгъэ Iофыгъохэр зэрэтфэлэкIэу зетэ-хъэх.

СЭХЪУТЭ
Нурбий.

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Лъэпкъ музейм уегъэгъуазэ

Илъэс 20-м къыклоц! Адыгэ Республикэм зэхъоклыныгъэу фэхъугъэр зэбгъашэ пшюигъомэ, Лъэпкъ музейм къыщызэуахыгъэ къэгъэлъэгъоным уклон фаеу тэлъытэ.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей иди́ректор игуадзэу Шэуджэн Налмэс къэгъэлъэгъоным

гъоным IупкIэу къытегушчы-лагъ. Адыгэ Республикэм и Премьер-министр игуадзэу

Алексей Петрусенкэр, АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышшо Гъазый, ащ игуадзэхэу Нафиса Васильевамрэ ШъэуапцIэкIэу Аминэтрэ, нэмыкI хэбзэ къулыкIушIэхэр къэгъэлъэгъоным ашIогъэшIэгъонэу еплъыгъэх.

Экономикэм зэхъоклыныгъэу шыкIохэрэр, политикэм, культурэм, гъэсэныгъэм яхьылIэгъэ къэбархэр музейм шызэбгъэшIэнхэ плъэкIышт. Спорт псэуальэхэр кIэу агъэпсых, тиспортсменхэм дунэе зэнэкIокIухэм медальхэр къащыхьх. Спортым илIыхъужьхэм ясурэтхэр музейм къыщагъэлъэгъох.

Ансамблэхэу «Налмэсым», «Ислъамыем», театрэхэм, оркестрэхэм республикэр зрагъэдахэрэр къэгъэлъэгъонхэм узылIапщэу къауатэ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтыр Лъэпкъ музейм къыщытырахыгъ.

Адыгэ Республикэм истадионыкIэу агъэпсырэм итеплъэ Лъэпкъ музейм шыплъэгъун плъэкIышт.

ПСАУНЫГЪ

ШАПХЪЭХЭМ

адимыштэхэрэр арагъэщэщтхэн

Росздравнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэlorышIаплIэ ипшъэрылIэхэм ащыцI аптекэхэм, Iээгъу уцхэр Адыгеим къызыщэхэрэм, IээпIэ-профилактическэ учреждениеу, организациеу медицинэ фэлорэшIэхэм ягъэцэкIэн пылIэхэм зэкIэми ащэрэ, агъэзекIорэ Iээгъу уцхэм языхт уплъэкIугъэныр. А лъэныкъомкIэ план гъэнэфагъэ яIэу гъэlorышIаплIэм ипшъэрылIэхэм уплъэкIун Iофтхьабзэхэр зэхашх.

ГъэlorышIаплIэм ипресс-секретарь тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, Iээгъу уц нэпцIхэр ешапхъэхэм адимыштэхэрэр тиаптекэхэм ачIэлъа чIэмылIыр

зэрагъэшIэным фэшI мы къулыкIуэм ипшъэрылIэхэм бэмышIэу ауплъэкIугъэ медицинэ учреждение 12. Ахэм ащыщэу 3-р — муниципальнх, 7-р — унэе фармацевтическэ учреждение, 2-р — фармацевтическэ базэх. Iээгъу уцхэр шауплъэкIугъэх Ростов-на-Дону дэт лабораторием.

2011-рэ илъэсым имэлылIфэгъу къыщегъэжыагъэу Росздравнадзорым ипшъэрылIэхэм Iээгъу уц зэфэшъхьафI 176-рэ а лабораторием агъэхьыгъ. Пресс-къулыкIуэм къызэрэхи́гъэщыгъэмкIэ, ахэм ащыщэу Iээгъу уц 12-р (агъэхьыгъэм ипроценти 6,8-рэ) шапхъэхэм адимыштэу лабораторием щагъэунафыгъ. А Iээгъу

уц 12-м шыщэу 7-р зэрэбгъэфедэнэу щыт тхыгъэу ахэм акIыгъурэр («описание» зыфаIорэр) мытэрэзэу ары къызэрэхагъэщырэр, адыри 5-р — Iээгъу уцхэр зэрэпIыгъынхэ фэе шапхъэхэр зэраукъуагъэхэм фэшI языхт, ядэгъугъэ зэщыкIуагъэу, шIуагъэ къамыхьыжыщтэу ары зэрагъэунафыгъэр.

Ахэр (ауплъэкIугъэхэр) къызыхахыгъэ Iээгъу уц купхэр ащэнхэ фимытхэу унашъо ашIыгъ, аптекэхэм ахэр ачIахыгъэх.

ЖАКIЭМЫКIО
Аминэтрэ.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКIЭ

ЛЪАПСЭР зэрэпытэрэм егъэгъушхох

IэкIыб хэгъэгъухэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэр Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхыхэмэ ахэлажьэхэ ашIоигъоу Мыекъуапэ къэкIох. «Адыгэ макъэм» иредакция гушIэгъу тызыщыфэхъугъэмэ ащыщых Уджыхъу Ихъсанрэ ТамзэкIо Фарыхъурэ.

Уджыхъу Ихъсан медицинэм иIофышI, зэлъашIэрэ доктор. ЧIэсынэу Мыекъуапэ унэ щыщыфэгъ, Германием икIалэу Бремен щIэпсэу. Дунэе Адыгэ Хасэм изэхэщакIомэ ащыщ.

— «Адыгэ пхъуант» зыфиIорэ фондым изэхэщэн кIэщакIо фэхъугъагъэхэр Уджыхъу Ихъсанрэ Едыдж Батырайрэ, — еIо тизэдэгъушIэгъу къыхэлэжьэрэ МэщфэшIу Нэдждэт. — Тилъэпкъэгъухэм мылIукукIэ IэпыIэгъу афэхъунхэм фэшI фондым шIуагъэу къыхыгъэр макIэп. IэкIыб хэгъэгъумэ арыс тилъэпкъэгъухэм язэпхыныгъэхэр гъэпытэгъэнхэм Уджыхъу Ихъсан чанэу хэлажьэ.

— Сирием сыкъыщыхъугъ, Германием икIалэу Гановер сыхдэс, — игушIысэмэ ташегъэгъуазэ ТамзэкIо Фарыхъу. — Адыгэ культурэм и Дунэе фестиваль Мыекъуапэ зыщызэхашхэм композитор цIэрыIоу Нэхэе Аслъан лъэпкъ искусствэм ехьылIэгъэ къэбарэу къысфилотэгъагъэхэр сщыгъушIэхэрэп. Сценэшхом сыкъыгъырищи, адыгэ орэдхэр фестивалым къыщыслогъагъэх. Сэ сыорэдыIоп, сыкъэшIуакоп. Тилъэпкъэгъухэр зыщызэуIуIэгъэ республикэм гум нахъ зыкъыщыIэтыгъ, адыгэ орэдхэм ядгъэдэIугъэх.

— Адыгеим ижурналистхэр Германием мыгъэ къызэкIохэм тигуапэу талукIэгъагъ, — зэдэгъушIэгъур лъэгъэкIуатэ Уджыхъу Ихъсан. — «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьалэу Дэрбэ Тимури купым хэтыгъ. Лъэпкъ Iофыгъо макIэп журналистхэм къалэтыгъэр.

— Хэкур тиунэшхо фэдэу тэлъытэ. Бысымхэр дахэу къытпэгъокIых, — еIо ТамзэкIо Фарыхъу. — Германием

тисэу «Адыгэ макъэм» ИнтернетымкIэ теджэ. Республикэм ищыIэкIэ-псэукIэ тыщызыгъэгъозэрэ адыгэ гъэзетым иIофышIэхэм «тхьашъуегъэпсэу» ясложьы сшIоигъу.

— Адыгэхэр итэкъухагъэхэу дунаим щIэпсэху, — еIо Уджыхъу Ихъсан. — Лъэпкъым итарихъ чIыгу адыгэу исыр бэп. Арышъ, хэкум къагъэзэжыным фае. Егъэзыгъэ IофкIэ къэщыгъынхэу сIорэп. КъэкIожьынэу гухэлъ зышIыгъэм IэпыIэгъу фэрэхъух. **Лъэпкъыр лъэпкъэу къызэтенэным фэшI ищыкIагъэр къыхэхэсгъэщы: шIыфхэр, бээр, культурэр.** Ахэр иIэхэ зыхъукIэ зиугъоижыщт къодып, псэукIэ дахэ дунаим щыриIэшт.

Адыгэ Республикэм имэфэкI мафэхэр гъэшIэгъон зэрэхъушхэм «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьалэу Дэрбэ Тимур хьакIэхэр щигъэгъозагъэх. Уджыхъу Ихъсани, ТамзэкIо Фарыхъуи, МэщфэшIу Нэдждэти зэхыхэхэм ахэлэжьэщтых, концертхэм яплъышхы. МэщфэшIу Нэдждэт зэрэхигъэунафыкIыгъэу, Адыгэ Республикэм икIэралыгъо гъэпсыкIэ лъэпсэ пытэ иIэ хъугъэ. IофшIагъэу щыIэр лъыдгъэкIотэныр типшъэрылI шъхьал. IэкIыбым щыIэ тилъэпкъэгъухэри республикэм инеушрэ мафэ нахьышIу зэрэхъушхым къызэрэхэлажьэхэрэм, ягухэлъышIухэр республикэм зэрэрапхыхэрэм тегъэгъушхо.

САХБИДЖКIО Нурбий.

Сурэтым итхэр: ТамзэкIо Фарыхъу, Уджыхъу Ихъсан, МэщфэшIу Нэдждэт «Адыгэ макъэм» гушIэгъу шызэфэхъугъэх.

Адыггеир зэдытиун

Урыс-Кавказ заом илъэхъан тилъэпкъ щыщхуэ къэралыгъо зэфэшхьафхэм зышхъэ языхьылэ-жыгъэхэм къатеклыгъэ адыгэ хэхэсхэм ащыщ зы-рызхэм адыгэ чыгум къагъээжыгъуэ къыддэ-псэух. Къэкложыгъаклэхэри, илъэси 10 — 20 хуыгъуэ къыддыщылэхэри ахэм ахэтых. Тигушлуагъуи, тигумэкли къыддагъош, тапэклэ къыддэхуэ тшлөгъоу тызфаклорэми егъэгумэкых. Ахэм ащыщхэм Адыгэ Республикэм фыщытыклэу фырялэмклэ, тинеущрэ мафэ зыфэдэщтэу къашлошлырэмклэ, ежхэм тищылаклэ шаубытырэ чыплэмклэ таяупчыгъ. Къытфалотагъэхэр къыхэтэу-тыжых.

Зэхъоклыныгъэхэр тищыклагъэх

ЖЭНЭ Болэт, Тркуем, Канадэ ащы-псэугъ. Адыгэ хасэм хэтыгъ, апэрэу Адыгэ хэкум къэкложыгъэхэм ащыщ.

— Илъэс пчъагъэхэм сыклэхъопсыгъэми, адыгэ хэкужым сыккъэ-клонэу ыкли слъэгъунэу сыфягъэми, къыздэмыху-гъэ гугъэ Іэшур къалэу Мыекъуапэ сыккызэрэсэу си-нэрылъэгъу хуыгъагъэ. Зы гушлуагъоп сыккызхэфагъэр. Нэбгырищ тыхъоу къызыд-гъээжыгъэгъэ мафэм ыуж мэфитлу нахь темыкыгъуэ Адыгэ хэкум республикэ статус илэ зэрэхуыгъэм игушлөгъошхо зэхэтшагъ. Сэ ар насыпыгъэклэ зыфэсэлъэгъу-жы.

Адыгабзэр тшлэщтыгъэп, къытапорр къыдгурылощтыгъэп, къин тыхэтыгъ. Апэрэ уахътэм мыхъунхэри къытэ-хуулагъэх. Кіэлитлоу сигъуса-гъэхэм языр Налщык кло-жыгъэ, адрэм ыгъээзжыпагъ. Бзэри, Адыгэ Республикэм илэ хабзэхэри нэужым зэзгъэшла-гъэх. Къытхэхъорэри, тхэкы-рэри сэлъэгъу, ау республикэ ныбжыкклар дунэе цивилиза-цием нахь пэблагъэ зышлэщт гъогум зэрэтэхъагъэм сегъ-гушхо. Сэри непэ бэрэ къэты-гъуэу зиунэ къзыгъээжыгъэм сыфэд.

Мы уахътэм Тркуем къы-кыжыгъэхуэ Адыгеим нэбгы-рэ 500-м ехъу щэпсэу. Ар ма-клэ. Тыдэ къыкыжыгъэхэми, нахьыбэ ухъу къэс нахь улъэщ, нахь узэкъот, убай. Хэхэсхэм апае гушылэ заулэ къэслонэу сыфай. Апэм Іэплікьорэгъуэ тызэрэпэгъоклыщтыгъэр шы-Іэжъэп, джы нахь тызэрэшлагъ. Адыгеим шыпсэухэрэм урыс къэралыгъошхом ифэмэ-бжы-мэхэр къатехъагъ. Джырэ лъэ-хъаным уиуагъоклэ зыккъэ-пІэтынышъ, уихэкужъ укъэ-кложы-ныр нахь ІэшІэш хуыгъэ.

Къэзыгъээзжы зышлөиго-р маклэп, ау гу тырашлэхъэ-шурэп. Къэбар гомылухэр зэ-хахых, чыплэрыс адыгэхэм тырамыщылэгъахуэ зылохэрэ-ри ахэтых. Ау ахэм ашхъагъ къэхурэ тызэфэзыщжыщт Іофхэр къыхэдгъэщыхи, ахэр ехыжыагъэ зэрэхуыгъэхэр ары. Апэ зэмыкылухуэ, хьал-балык горэхэр азыфагу къыдэху-хъэщтыгъэхэмэ, джы къэкло-жыгъэ социальнэ купхэр шылэ хуыгъэх, тызэкырэплъыжы, тызэсэ. Арэу шытми, гушхо-ныгъуэ, тыккъэложынымыклэ шлөигоныгъэшхоу тилагъэр упэбжыагъ.

Бгуитлүмкли лъэпкъ идео-логие тищыклагъ. Ащ зэкІэ зэ-рипхыщт — къэкложыгъэи, къэнагъи, лъэпкъыр зэрэщы-тэуи.

Мары илъэс 20 мэху Адыгэ Республикэр зыщылэр, ащ тищылакІэ хахъо едгъэшлы-нэу амал къытитыгъ. Сэ сызэ-реплъырэмклэ, тицІыфышхъэ хэдгъэхъон фае. Сабыйхэр на-хьыбэу къэтымыгъэхуэ, демо-графии Іофыгъошхом язэшІо-хын тымыгъэпсынклэ хуышгъэп. Адыгэ лъэпкъым интелли-генције зыккІэтыжынын фае, лъэпкъ идеологиерэ тыгухэр лъэпкъ Іофхэм къафэзылэтырэ цыфхуэ тызэзышхынрэ тищы-клагъэх. Джахэр тымыгъэца-клэхэмэ, тыбзэ клодыщт, бзэр щымылэжмэ, лъэпкъыри шы-Іэжышгъэп.

Тиреспубликэ имэфэклэ зэдэ-гъэмэфэклыщт. Зэхъоклыны-гъуэу тиобществэ непэ къыхъ-хуэхэрэм тапэклэ тызэрэлъа-гъэклотэщтым сицыхъэ телъ.

Тыбзэ — тыпсэ, ащ тыфэжъугъэсакъ

БЭГЪ Махьмуд, Тркуем къыщыхуыгъ, универси-тетыр къыщиухыгъ, нэу-жым Германием ще-джагъ, филолог сэнэхъа-тыр щызэригъэгъотыгъ, нэмыщыбзэр шаригъэ-хыщтыгъ. Мыекъуапэ, АКЪУМ-м къырагъэб-лагъи, зы илъэсрэ сту-дентхэр щыригъэджа-гъэх, нэужым къэнэ-жыпагъуэ иуагъо-клэ Мыекъуапэ дэс, шъэо цыкы, Тембот ыцІэу, ил.

— Илъэсибл хуыгъэ Адыге-им сыккызыкложыгъэр. Ащ ыпэклэ сятэ Іоф зыщишІэ-щтыгъэ нэмыщ къэралыгъом илъэс 13 сыщылэжыагъ. Си-цыкылугоу Тркуем сыщы-лагъ, джы сятэжымэ яхэку кла-сэу къабгынэгъагъэм сис.

Сыккыздэжжыгъэр Адыге-ир арыми, адрэ къэзыгъээз-жырэ пстэумэ афэдэу, сэри цыфхэми, хабзэу мыщ щызэ-рахъэхэрэми сясэныр къыс-фэпсынклагъэп. Ау узщы-щым уемысэ хуэна, сесагъ сэри. Ащ фэдэ цыкылу-шъо-кылухэм мэхъанэшхо ямытмэ нахь тэрэз.

Адыгабзэр мыдэгъу дэдэми, сызыфаер къырислэтыкы-шунэу сшлэщтыгъ. Нэужым урысыбзэри къызыгурыло ху-гъэ. (Ахэм анэмыкІэу Махьму-дэ нэмыщыбзэр, тыркубзэр, ин-джылызыбзэр ешлэх).

Адыгэ шэнхэмрэ зекІуакІэ-хэмрэ зэрэсэхъащтхэм сы-пыл. Инэу сыгу къеорэр Трку-ем ис ныбжыккІэхэм афэ-дэу мыщыкІэлэцІыкылубэмэ адыгабзэр икыоу зэрамышІэрэр е зэрамышІахэрэр ары.

Ныдэлъфыбзэр зэрэпшІэ-щтым, узщыщ лъэпкъым ыбзэ-клэ узэрэгущыІэщтым изакъо-ми, хэкужым къэбгъээжы-ныр дэгъу. Адыгэ-хэм Адыгэ Респуб-ликэ ялэ зэрэхуыгъэм инэу гур къелэты. Ау илъэс 20-м къыкылоцІ яныдэлъфыбзэ клэ-лэцІыкылухэм нахьы-шлоу ашІэ хуыгъуэ пфэлошгъэп. Сэ къы-зэрэгъурылорэмклэ ныдэлъфыбзэм гур къелэты, уегъэгъу-шхо. Бзэр — псэ. Арышъ, адыгэ цыф пэпчэ ар ыгу хэ-тысхъагъуэ щытын-фае. Сыда тэ ты-

кызыклэхуыгъэр тыбзэ щыдгъэ-зыезэ, урысыбэклэ е тырку-бзэклэ тыгушылэщтмэ, нэмыкІ лъэпкъхэм тахэкІодэжыщт-мэ?! Джащ Іофыр нэсыпэн зэ-рилъэкІыщтым «сыадыгъ» зы-Іохэрэр зэкІэ къыгъэушынхуэ сэгугъэ.

Мары шІэхуэ Адыгэ Респуб-ликэм имэфэклэ хэдгъэунэ-фыкыщт. Ар хуыгъэ-шІэгъэ ин, гушлөгъошху, мэфэклэ шыпкы. ТызэлукІэщтых а мафэм ады-гэхэм. Адыгабзэклэ тыгушылэ-Іэщт, сэлам фабэклэ тызэпэ-гъокыщт, тызэрэадыгэм ты-рыгушхошгъ.

Ныдэлъфыбзэр, лъэпкъ хабзэр лъэплэ дэдэх

Зэшхъэгъусэхуэ ЩЭРЭЛІ Хъатиджэрэ Бажъэ Илясрэ Адыгеим къэкложыныхуэ зытыраубытэгъагъэр 1992-рэ илъэсыр арыми, къызагъээзжыгъэр илъэ-сиплэ нахь хуыгъэп. Янэ-ятэхэр Адыгеим къыфалІэ-щтыгъэх, къэмыкложыщт-хэми, ар алъэгъуэгъэмэ, зыпашын шылагъэп. Ахэр зыфэзгъэхэ чыгуужым ежхэр щыпсэунхуэ, япшъэшъэ закъуи адыга-бзэ шырагъэшІэн мурад ялэу зэшхъэгъусэхэр къэкложыгъэх.

— Сяни, сэри, сшыпхуи апэу тызэгупшысэгъагъэр ты-ккъэложымэ тызщыпсэушгъэ чы-плэм икыыхэнын. Адыгэхэр Къэбэртэе-Бэлъкъарми, Къэрэ-щэе-Щэрджэсми зэрашыІэхэр тшлэщтыгъ, ау сяне «Адыгэм ыпсэ Адыгеим шыІ» зэриІо-щтыгъэм тыдихыыхыгъ.

Сипшъашъэ илъэс 15 ыныбжэ, республикэ гимнази-ем щеджэ, физикэмрэ хыса-пымрэ нахь куоу зыщарагъэ-шІэрэ классым ис. Сэри пен-сием сыкІуагъэми (Тркуем бзылгыфыгъэхэм илъэс 20-рэ Іоф ашІагъуэ, аныбжэ илъэс 45-рэ зыщыхуэрэм загъэпсэфы-нэу агъэ-жы-ы-щты-

гъэх). Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым сыщеджэ, адыгэ факультетым ныдэлъфыбзэр щызэсэгъашІэ.

Шыпккэр пІощтмэ, бзэр зэбгъэшІэныр къин, ау уихэку гупсэ уисэу убзэ умышІэ-жыныр емыкІушху. Тркуем тыщыпсэуэ, «Адыгэ факуль-тет» ылоу тетхагъуэ телеviso-рым сурэт къызыредзэм, сыгу тыгъэшхо къыщытэджыгъагъ. Джащ къышгъэгъагъуэ сурэ-тэу слъэгъуыгъэр сыгу хэпклэ-гъагъ. Сыныбжэ емылгыты-гъуэ, очнэу джы седжэ. Инэу сафэраз ащ Іоф щызышІэрэ клэлэгъаджэхэм. Дэгъоу къыс-пылтых, къысфэгумэкых, сыгу ихыкырэр къагурэло. Ау сыгу

римыхырэри, сыгу хэзыгъэ-кырэри къэсІощт — сыда адыгэ факультетыр анахь унэ дахуэ Мыекъуапэ дэтым зы-кыІчІэмытыр! Адыгабзэм икыоу мэхъанэ ратырэп. Тэ лъэпкъуэ тыщызыгъэлэщтыр тыбз, тыхабз, тиадыгагъ.

Сипшъашъэу Гушъэф сэ адыгабзэмклэ сІлэпыІэгъу. Апэрэ илъэсэу тыккызыкло-жыгъэм ар «Активым» кІуа-гъэ, зы илъэсрэ бзэр зэригъэ-шІэнэу подготовительнэ кур-сым щеджагъ. ШыкІэпщынэм зыфигъэсагъ, аккордеоным адыгэ мэкъамэхэр къырегъа-Іох, адыгэ къашъохэр къе-шых. Адыгэ пшъэшъэ шыпк-кэ хуэнэу тыфай. Сишхъэ-гъуси илъэскІэ Адыгеим къы-гъээзжышгъ. Адыгэ чыгум тыщыпсэушгъ, адыгэ цыфхэм тахэсышгъ, амал зэрэтиІэу ти-шлуагъэ къэдгъэкІощт.

Адыгэ Республикэр зыщылэр илъэс 20 зыщыхуэрэ мафэм ипэгъокІэу къасІо сшлөигоу: адыгэ уагъо пэпчэ тыбзэклэ сабыйхэр щэтэгъуыгъэгъу-щылэх. Бзэ шыІэмэ, цыффри щыл. Тилъэпкъ тырыгушхоу, тинеущрэ мафэ нахьышлоу зэрэдгъэпсыщтым тыпыжъу-гъэлъ.

АдэгущыІагъэр
ШБАУКЪО
Аслъагуауц.

Президентэу Джарымэ Аслан къэкложьыгъэхэм анахыжъэу Шахыбэ (Мухамэд ятэ) клалор реты (1998-рэ илъ.).

Хъэсанэ (Жъэу) Мухамэд Югославием къыщыхуыгъ. Ятэу Шахыбэрэ (Тхъэм джэнэт къырет) янэу Фахриерэ яклэлэцлыкхэм адыгабзэр алэклымзыным мэхъанэшхо ратыщтыгъэ, шэн-хэбзэ зэхэтыклэхэр нэкум фэдэу къауху-мэщтыгъэх. Ау, сьд lo фаеми, умаклэ зыхуык, узыхэс лъэккым ухэклоклэжыным ищынагъо къыпшъхъарымыхъанэу хъурэп. Ары зэклэми я Хэкужъ зэгорэм агъотыжыным игупшысэ lэшл-лэшлоу къызкыздырахъакыщтыгъэр.

Гур зыдэщыIэм псэр мэкIожьы

Тилъэкъэгъухэу Адыгеим къэкложьыгъэхэм ащыщхэм Мухамэд ахэт (джабгъумкIэ щытхэм ятлонэрэр).

— Мухамэд, Югославием адыгэ къоджэ тхъапша пстэум-кли итыгъэр?

— КъызэраIотэжыщтыгъэмкIэ, къоджэ 36-рэ итыгъ. Ау тIэкIу-тIэкIуэ Тыркуер, Сириер, Иорданиер ыкли нэмыкI хэгъэгухэр псэуплэклэ къыхахыгъэх. Ащ къыхэкIэу зэкIэм-кли адыгэ къоджитIу ныIэп къынэжыгъагъэр. Ыпэклэ а чылэ 36-р зыдэщысыгъэ чIыпIэхэм лъэмыджхэр, еджапIэхэр ыкли нэмыкI псэуалэхэр ащашыгъагъэх. Джы къызнэ-сыгъэми ахэм цIэу афаусыгъагъэхэмкIэ яджэх.

— Адэ Кавказым, Адыгеим, шъукъызэрикIыгъэр шъушIэ-щтыгъа?

— Ары, тIапсэ тыщыгъо-загъ. Хэкужым темыгупшысэу зы мафи къытэкIугъэп. Адыгэ радиом загъорэ тедIун тIэкIыщтыгъэ, къэбар горэхэр къытIыIэхсэу щытыгъ. 1979-рэ илъэсым Джарымэ Аслан (ащыгъум джыри президентыгъэп) къытхъанэу хуыгъагъэ. Тинахыжъхэр ащ IукIэгъагъэх ыкли къэкложьым Iофым тегушыIэгъагъэх.

— Сыдигъуа анахъэу Адыгеим тилъэкъэгъухэр къаклохэу заублэгъагъэр?

— 1991-рэ илъэсым щыIэгъэ Апэрэ Дунэе Адыгэ фестивалым хэлэжъэнэу къэклогъагъ Цэй Адамэ. Нэужым ар Налщык щеджагъ. 1992 — 1997-рэ илъэсхэр ары нахыбзэу къызыкIуагъэхэр. 1998-рэ илъэсым ти

Хэкужъ зэрэдгъотыжыгъэмкIэ анахъэу тызфэразэхэм, лIыгъэшхо зезыхагъэхэм ащыщх джы непэ АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чемышго Гъазый, генералэу, Урысыем и МЧС и Департамент ипащэу Дзыбэ Мусэ ыкли нэмыкIхэр.

— Адыгеим къэгъэзэжыгъэным шъуфэгуйтIугъа?

— ТиныбжыкIэхэр зэкIэ ащ дэгуйэщтыгъэх. Шъыпкъэ, тинэжъ-лужъхэм агу цIыкIугъэ. Япсауныгъи къыкIичыгъэу, аныбжыи хэкIотагъэу, егъашIэми зытемышлэгъэх хэгъэгум кощынхэр ашIокыныгъ. ЕтIани ягупсэхэм якъэхэр егъэшIэрэу IэкIыб зэрэхуэрэми ыгъэнэшхъэищтыгъэх. Югославием и Косовэ край зао къызэритэджагъэм а Iофыр нахъ къыгъэпсынклагъэу къысшIошIы.

— Мухамэд, сьд фэдэ сэнэхъэта уилэр?

Мэфхъаблэ Iофыгъохэм атегушыIэх.

— Сэ Югославием я 12-рэ классыр къызысэхуым, Иорданием сыщеджэнэу сыкIуагъ. Ащ илъэсым ехуэрэ бзэр щызэгъэшIагъ, етIанэ университетым теологиемкIэ ифакультет илъэси 5 сыщеджагъ.

— Сыда а хэгъэгур къызкIыхэпхыгъэр?

— Къумыккъумэ ащыщэу Мырзэ-пашэклэ еджэхэу Югославием исыгъ лIы горэ. Ар щыпсэунэу Иорданием кIожыгъагъэ. А хэгъэгум пачы-хъэу иIэгъэ Хъусен бэрэ дэлэ-жыагъ, зэгъусэхэу Iофыгъуабэ зэшIуахыгъ. ЛIы хафэу, ежы-шъхыи фимыгъэкIуатэу, нэмыкIхэми зыщыщыкIагъэм япхъэшэкIын ыльэкIэу ар щы-тыгъ. Ыкъоу Уасфи сенаторэу хадзыгъагъ. 1986-рэ илъэ-сым Белград ар къэклонэу зэхуым, ятэ къыфигъэпытэгъагъ лъэккыу зыщыщым хъхъанэу, ялофыгъохэм, зыгъэгумэкIыхэрэм захигъэгъэгъэнэу ыкли Югославием зесыхэм зыщы-

псэуштыгъэхэ хапIэр зэригъэ-лъэгъунэу. Уасфи лъэшэу ишIо-гъэшхо къысэкIыгъ Иордани-ем сыщыпсэунымкIи, сыще-джэнымкIи. Ащ нэмыкI адыгэ-хэри Iэпылэгъу къысфэхуыгъэх, лъэшэу зэкIэми сафэраз.

— Узэстудентым лъэккы Iофмэ уагъэгумэкIэу щытыгъа?

— Иорданием щызэхашIэгъэ Адыгэ Хасэм иIофшIэн сыхэлажъэщтыгъ, адыгэ кIалэ-хэм тызэIукIэщтыгъ, тызэхэ-гушыIэжыщтыгъ, тхыль е нэ-мыкI тхыгъэ горэ къытIэклахэмэ, зэлэпытхызэ тяджэщтыгъ. Нахыжъхэр упчIэжыгъэу тшIы-щтыгъэх. Сьдэу щытми, Адыге-им тыгу щылагъ.

— Мары джы унэгъо дахэ уилэу уичIыгу гупсэ уцэпсэу. ТIэкIу къыт-фытегушыIэба уиунагъо.

— Сишъхъэгъусэу Заремэ къуаджэу Хъакурынэхъаблэ щыщ, КIубэмэ япху. Тишъаоу Муамер илъэси 9 ыныбж, типшъэшъэжыеу Сельмэ — илъэси 5. Бзэхэр зэрагъашIэх, тэри тфэлэкIыщтымкIэ та-дэлажэ цыф дэгъу хуэхэмэ тшIоигъоу.

— ДжырэкIэ сыда Iофэу уз-фэгъэзагъэр?

— Сэ Мэфхъаблэ сыри-тхъамат. Кировскэ къоджэ ко-им а зыр ары адыгэ чылэу хахъэрэр. Адыгэ хасэм исове-ти сыхэт. СфэлэкIыщтымкIэ ащи сишIуагъэ есэгъэкIы. 1999-рэ илъэсым Адыгэ Рес-публикэм илIыкIо куп Ливи-ем зэкIом зэдэклакIоу сыря-гъусагъ.

— О уишIошIы-кIэ, сыда ти-лъэккыгъухэр къэкложьынхэмкIэ анахъ пэрыоху иныр?

— Гражданствэм икыдэ-хын кIыхъэ-лыхъэ зэрэхуэрэр ары. Ащ зыгорэ епэсыгъэн фаеу сэлъыгъ.

— Укъызэрэкло-жыгъэмкIэ сыда анахъэу угу къэзылэтэу, узэрыгушхоу щытыр?

— Сихэку зэрэгъотыжыгъ-гъэр, тикIэлэцлыкхэм шъха-фитэу адыгабзэр зэрэзэрагъа-шIэрэр, диным къыфагъэзэ-жыгъэу мэщыт дахэхэр зра-шIыхэрэр ары. ТхъэмкIэ шы-кур, тыгукIэ тырэхъат.

ДэгъушыIагъэр
ТХЪАРКЪОХЪО Сафьет.

«Инэмыр» — чемпион

«Инэм» — «Адыгэкъал» — 5:2. Чыңгыз урм и 1-м Мыекъяупэ щызэдешлагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ишлукъафтынхэм якъыдэхын фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъоу футбол командэмэ азыфагу шыкълугъэм Адыгеим икъоджэ спортсменхэр хэлэжыгъэх. Адыгэкъалэрэ Инэмрэ яфутбол командэхэр апэрэ чыплэм икъыдэхын фэгъэхьыгъэ ешлэгъум щызэлуклагъэх.

Пчъагъэр 1:0-у Адыгэкъалэ ифутболистмэ зэнэкъокъур ахыгъэ, Инэм ифутболистхэр нахъ шъуамбгъоу, псынклэу ешлэху аублагъ. Хъатитэ Алей гъогъуи 4, Алексей Цинбалист зэ хъагъэм Игуаор радзагъ. Уджыху Рэмэзанэ тазырыр ыгъэцакли,

Инэм икомандэ икъэлапчъэ Игуаор зыдэдзэм, 5:2-у пчъагъэр хъугъэ. Ащ пае къэмынэу, теклоныгъэр ешлэгъум къышхыдзыхыштыр къэпшлэнэу щытыгъ. А. Хъатитэр, Э. Кумсаровыр, нэмыклэхэри къахэщыщтыгъэх, Инэм къыкълугъэхэм яфэшъуашэу зэнэ-

къокъум апэрэ чыплэр шахыгъ.

Адыгэ Республикэм физкультуэрэмклэ ыкли спортымклэ и Комитет итхьаматэу Хъасанэкъо Мурат, ащ игуадзэу Джармэкъо Юсиф, Адыгэкъалэ иадминистрация ипащэу Хъатэгъу Налбий, Инэм псэуплэм ипащэу Хъоткъо

Хъызыр зэнэкъокъум хагъэунэфыкълэрэ чыплэхэр къышхыдзыхыгъэ командэхэм афэгушлугъэх, шлукъафтынхэр аратыжыгъэх.

Сурэтым итыр: **Инэм ифутбол командэу Адыгэ Республикэм ичемпион хъугъэр.**

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КУБОК

Нахъ лъэшыр терэклу

Адыгэ Республикэм футболымклэ и Кубок икъыдэхын фэгъэхьыгъэ ешлэгъур непэ Мыекъяупэ шыклошт. Клэух зэлуклэгъум Блащэпсынэрэ Инэмрэ якомандэхэр щызэнэкъокъуштых.

Инэм ифутболистхэр Адыгеим ичемпион хъугъэх. Кубокым фэбанэхзэ, финалым хэфагъэх. Блащэпсынэ икоманди финалым щешлэшт. Куфэнэ Рэмэзанэ, Тхьаркъохъо Казбек, Хъаджырэкъо Бислан, Тао Азэмаат къызэрэталугъэу, финалым дэгъоу зыфагъэхъазырыгъ. Кубокыр ахыным фэшл клэух ешлэгъум теклоныгъэр къышхыдахын фае.

— Адыгэ Республикэм футболымклэ изэнэкъокъухэм тигуапэу тахэлажэ, — къалуатэ Тхьаркъохъо Казбек, Хъаджырэкъо Бислан, Тао Азэмаат. — Футболыр спорт лъэпкъ гъэшлэгъонэу тэлыгът. Тиешлэгъухэм яплъынху спортыр зикласэхэр къоджэ гъунэгъумэ къарыкълыху тэлыгъ-

гъух. Тхъаегъэпсэху зэхэщаклохэр.

Инэм псэуплэм ипащэу Хъоткъо Хъызыр къоджэ спортым зегъэушъомбгъугъэным пылъ. Инэм икомандэ Адыгэ Республикэм ичемпион зэрэхъугъэм егъэгущо, Кубокри къыдахы шлоигъу.

Стадионэу «Юностым» сыхьатыр 15-м непэ Инэмрэ Блащэпсынэрэ якомандэхэр щызэлуклэуштых. Спорт шапхэмэ адиштэу зэнэкъокъунху, нахъ лъэшым теклоныгъэр къыдихынэу афэтэлэ.

Сурэтым итхэр: **«Блащэпсынэм» ифутболистху Куфэнэ Рэмэзан, Тхьаркъохъо Казбек, Хъаджырэкъо Бислан, Тао Азэмаат.**

ФУТБОЛ. УФ-м ИЗЭНЭКЪОКЪУ

«ТОРПЕДЭР»

хэта къэзыгъэуцуштыр?

«Зэкъошныгъ» Мыекъяупэ — «Торпедо» Ермэлхьабл — 1:3.

Чыңгыз урм и 2-м Мыекъяупэ щызэдешлагъэх.

Зезыцагъэхэр: С. Погарченко — Шахты, Я. Келешев, П. Егоров — тури Ростов-на-Дону.

«Зэкъошныгъ»: Плахтий, Абаев (Кобл, 75), Казаков, Кияшкин, Пискунов, Батырбий, Кравцов (Хъабил, 37), Василькин, Датхъуж, Лучин (Гъыш, 80), Хъабэчыр.

Къэлапчъэм Игуаор дэзыдзагъэхэр: Хъабэчыр — 14 (пенальтиклэ), «Зэкъошныгъ». Веркашанский — 38, Лусикян — 61, 86, «Торпедо».

Апэ ит командэм удешлэныр Ишлэхэп. Теклоныгъэр къышлопхыным фэшл ешлэклэ дэгъу къызэрэбгъэлъагъорэм даклоу, насып дыуилэн фае. «Торпедэм» иухъуамакло шапхэхэр зекъохэм, судьям пенальтир ыгъэнэфагъ. Хъабэчыр Рустам тазырыр дэгъоу ыгъэцклагъ. Ар зэогъэ Игуаор сэмэгубгъумклэ быбыгъэ, къэлэпчъэлутэу В. Макоевым джабгъу лъэныкъом зидзыгъ.

Хъаклэхэр пчъагъэу 1:0-м емызэгъэху бэрэ апэклэ къылъыштыгъэх. Тиухъуамаклохэм азыфагу С. Веркашанскэр къыдэкли, изакъоу тикъэлэпчъэлутэу С. Плахтиим къеклугъ, хъагъэм Игуаор ридзагъ. Пчъагъэр 1:2 зэхъум ыуж Хъабилэ Алимэ тогъогъо, Артем Казаковыр зэ хъаклэмэ якъэлапчъэ шъхьэклэ дэуагъэх. Чыплэшлу къыхахыштыгъэми, тифутболистмэ яамалхэр агъэфедэгъэхэп, янасып къымыхыгъэуи плъытэ хъушт.

Ешлэгъур зыщаухыным тикъэлэпчъэлутэу С. Плахтий хъаклэмэ яфутболист къыпэгъокли, Игуаор къызэклидзэжыгъ, ау Э. Лусикян метрэ 18 фэдизклэ тикъэлапчъэ пэчыжъэу къызыдэом, ухъуамаклохэри, къэлэпчъэлутыри Игуаор зэрэбыбырэм игъом лыплъагъэхэп — пчъагъэр 1:3 хъугъэ.

Пресс-зэлуклэр

«Торпедэм» итренер шъхьалэу А. Папикян пэцэныгъэ зыдызрихъэрэ футболистхэр зэрешлагъэхэм ыгъэрэзагъ. Командэр апэрэ чыплэм фэбанэ. «Зэкъошныгъэм» итренер шъхьалэу Кобл Анзор тифутболистхэр къыубыгъэхэп, къэлапчъэм Игуаор бэрэ зэрэдамыдзэрэм лъэшэу зэригъэгумэклэрэ къылуагъ.

Купым зэрэщешлагъэхэр

«Динамо» — СКА — 1:0, «Олимпия» — «Алания-Д» — 0:1, «Ангушт» — «Мэщыкью» — 0:0, «Биолог» — «Митос» — 0:1, «Ротор» — «Астрахань» — 6:1, «Дагдизель» — «Славянский» — 1:0, «Файор» — «Кавказтрансгаз» — 0:3, «Таганрог» — «Энергия» — 2:1.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Къыдзылгъэклэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ Иофхэмклэ, Икълэб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр АУЛЪЭ Руслан

Редактор шъхьалэм игуадзэр — пшъэдэклъыж зыхьырэ секретары ХЪУРМЭ Хъусен

Пшъэдэклъыж зыхьырэ секретары нэпшэкъуй Заур

Редакциер зыдэшлэр:
385000, кь. Мыекъяупэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэклъыж зыхьырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын Иофхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкли зэлы-лэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыплэ гъэорышлал, зэраушыхъатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Зыщыхаутырэр ОАО-у
«Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъяупэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4364
Индексхэр 52161 52162
Зак. 2401

Хэутыным узшыклэгъэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыклэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

